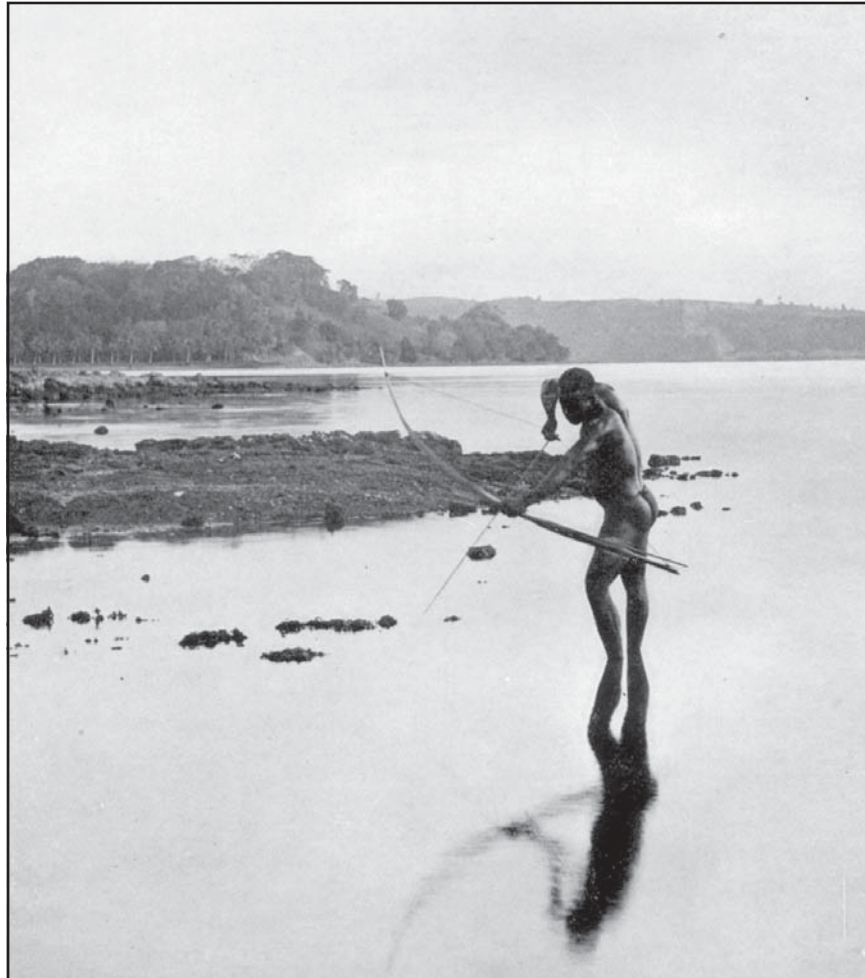

ANDAMANSKA NEGRITOS - DE SISTA AV DE FÖRSTA?

En presentation av Andamanernas
ursprungsfolk och en diskussion kring
det "primitiva samhället".

Malin Franzén
LUNDS UNIVERSITET
D-uppsats i socialantropologi
Handledare: Ulf Johansson Dahre
Våren 2005

”ÖVERALLT DÄR EUROPÉERNA SATT SIN FOT
TYCKS DÖDEN HEMSÖKA URBEFOLKNINGEN.”

CHARLES DARWIN

FÖRORD

Ämnesvalet för denna uppsats kom av en ren tillfällighet. Jag hade aldrig hört talas om Andamanerna, än mindre negritos, trots att jag har hållit på med frågor som rör ursprungsfolk i flera år. Men det föll sig så att en vän berättade om sin resa till Indien under vilken han även tagit sig ända till dessa avlägsna öar i Bengaliska viken. Han berättade också om en busstur genom en djup skog där det sades bo ett folk, helt olikt den indiska majoritetsbefolkningen, vilka ibland hoppade på bussarna beväpnade med spjut eller pil och båge utan att någon vågade ingripa. Även om det så bara var en ung pojke så jagade blotta åsynen av honom skräck i passagerarna. Detta folk skulle vägra samröre med civilisationen och ha dödat många vägarbete när vägen drogs genom deras skog.

Min nyfikenhet var genast väckt – kunde detta stämma och i så fall vilka kunde de vara?

Det skulle visa sig vara jarawas tillhörande de folk som går under benämningen negritos. Det var inte helt lätt att hitta material om dem, men ju mer jag fann desto mer intressant blev det för mycket pekade nämligen på att de inte bara var världens äldsta folk utan även det mest isolerade!

Jag vill passa på att tacka min handledare, Ulf Johansson Dahre, för hans tålamod med mina evigt uppskjutna inlämningsdatum och för att han alltid har funnits där när jag behövt svar på frågor eller hjälp med att bolla idéer!

Tack också till Eva Lindqvist på Astra Zeneca för att ha tagit sig tid att förklara genetik och DNAteknik för mig, och till Malte på Upside Studios för redigeringshjälp!

Tsunamins verkningar i området och hur det påverkat andamanska negritos tar jag upp i mitt efterord.

INNEHÅLL

1 .	I n l e d n i n g	4
	Syfte	4
	Teori	4
	Material, metod och avgränsningar	5
	Kort definition av ursprungsfolk	6
	Disposition	7
2 .	H i s t o r i s k o c h g e o g r a f i s k p r e s e n t a t i o n	8
	Äldre uppteckningar	9
	Kolonisationen inleds	12
	The Penal Settlement	12
	Japan tar över	13
	Indien tar över	14
	Första officiella skyddet för andamaneser	15
3 .	N e g r i t o s	17
	Negritos i världen	17
	Utmärkande drag	19
	Var kom de ifrån - multiregionalmodellen eller Out of Africa?	20
	Vilken rutt tog de?	21
	Hur och när befolkades Andamanerna	22
	Negritos på Andamanerna	22
	Namn och nummer	25
	Vad säger DNA-undersökningarna?	25
4 .	S o c i a l o r g a n i s a t i o n	29
	Struktur	29
	Små familjer och stor rörlighet	30
	Seminomader	31
	Reciprocitet och ägande	32
	Respekt efter ålder och egenskaper	34
	Brott och straff	35
	Inget hårt samhälle	37
	Livets faser	38
	Animism	39

5.	Om illusionen av det primitiva samhället och den industrialiserade världens tillkortakommanden	41
	Stabilitet inte primitivt	42
	Lång isolering trolig	42
	Historien och interaktionen...	43
	Om ursprungsfolk, kolonisation och den industrialiserade världens omätlighet	44
	Om etnocentrism och diskursen om ursprungsfolk	46
	Betraktaren i fokus	47
	Den gode vilden	48
	Etnocentrism inte ond per definition	49
	Ointresse ignoreras	50
	Kulturell tröghet som bevarande faktor	50
	Metall som exempel	51
6.	Vad vet vi om sentineleser och jarawas?	53
	Sentineleserna	53
	Jarawas	58
	Andaman Trund Road	57
	”Jarawa incidents”	59
7.	Policy och drafts	60
	Vad är det som gäller?	62
8.	Slutdiskussion	63
	Efterord	65
	Källor och litteratur	66

1 INLEDNING

Jag försöker i denna uppsats argumentera för att negritos är ett ursprungsfolk med svindlande lång historia på Andamanerna och dessutom vill jag titta på möjligheten att deras kultur, i jämförelse med vår, inte genomgått så genomgripande förändringar. I stället har den hållit sig i för oss svårbegripligt stabil balans och därför kan vi genom att studera dem idag få en god idé om hur de levt genom historien. Det här skall dock inte förväxlas med 1800-talets socialdarwinister och deras förlegade, och illusionära, tankar om att samhällen kan rangordnas som högre eller lägre stående och att jägare/samlare som t.ex. dessa andamanska negritos, skulle vara våra levande förfäder (och därmed primitiva per definition) etc. Jag är av den åsikten att ett samhälle och dess kultur kan både vara av hög ålder och ha en mycket låg förändringstakt utan att för den skull kunna definieras som primitiv.

Jag ska först ge en ordentlig presentation av negritos i allmänhet och andamaneser i synnerhet, deras historia och bakgrund och vad vi vet om deras samhällsorganisation. Sedan går jag in på min diskussion runt deras egenart i världssystemet och vår, det vill säga västvärldens, syn på ursprungsfolk, det så kallade primitiva samhället och det icke-europeiska - och den, oftast negativa, inverkan på ursprungsfolkens möjligheter till överlevnad och framtid som dessa europeiska tankekonstruktioner har fört med sig.

Syfte

Mitt syfte med denna uppsats är först och främst att göra en presentation av de relativt okända andamanska negritos och på ett tvärvetenskapligt sätt visa på deras fascinerande långa historia på öarna. Jag vill också föra en diskussion kring illusionen och konstruktionen av det ”primitiva samhället” och ”de andra” och i det sammanhanget syna kolonialismen och västvärldens/den industrialiserade världens expansiva etnocentrism i sömmarna.

Teori

Genom en tvärvetenskaplig snegling på andra discipliner - arkeologi, genetik, lingvistik – ska jag försöka sammanställa en bredare bild av vem de andamanska negritos är än vad endast strikt antropologiskt material kan åstadkomma. Jag har ett civilisationskritiskt perspektiv, och lite i humanekologisk anda ifrågasätter jag västvärldens expansionsiver och konsumtionssamhälle. Men jag försöker dock att inte romantisera vare sig ursprungsfolk eller negritos för den skull. Här har jag haft stort utbyte av den amerikanske antropologen John H. Bodley och hans tankar om förhållandet ursprungsfolk visavi omvärlden och deras respektive förhållningssätt och strategier. Den Sydafrikanske antropologen Adam Kuper har varit central för min diskussion runt tanken om det primitiva samhället både vad gäller kritiken av den och förståelsen för dess uppkomst och plats i historien.

Material, metod och avgränsningar

Något fältarbete har jag inte haft möjlighet att göra (se förklaring nedan) utan detta är en litteraturstudie och jag har använt litteratur och tryckta källor i kombination med vetenskapliga artiklar samt i mindre grad intervjuer med sakkunniga.

De första antropologiska texterna som rör de Andamanska öarna är från kolonialtiden och av äldre skolans beskrivande etnografiska natur och färgat av den tidens förkärlek för det exotiska. Man skall inte underskatta värdet av informationen som samlades in under den här perioden, men det var inte förrän i och med Arthur Reginald Radcliff-Browns (1881-1955) arbete från början av 1900-talet som vi får ett seriöst antropologiskt material. Utmärkande personer för den äldre skolan som förtjänar några ord är Edward Horace Man (1846-1929) och Maurice Vidal Portman (1869-1935) vilka verkade på öarna ungefär under samma period. Edward Horace Man, brittisk officer, var på Andamanerna 1869-1901 och ansvarig för The Penal Settlement och The Andamanese Homes (se kapitel 2). E. H. Man hade ett stort etnografiskt och lingvistiskt intresse och visade en för den tiden ovanlig förståelse för andamanesernas situation. Han samlade in ett omfattande material och gav ut sitt första antropologiska verk 1882. Portman var också en intressant person; brittisk kapten som blev ”officer in Charge of the Andamanese” 1879 och en ovanligt stor humanist för sin tid. Han ställde sig ofta på andamanesernas sida och när hans 20 år på ön var till ända kallnade därför klimatet avsevärt mellan ursprungsfolk och kolonialmakt. Portman var även han etnografiskt och lingvistiskt intresserad och samlade in en stor mängd information och tog även mycket fotografier. (Singh et al 1994:XV, www.andaman.org 041212)

Radcliff-Brown har använt sig av bådas material, framförallt E.H. Mans, men han har dock fått korrigera dem båda framförallt vad gäller språket. Jag har haft turen att komma över ett exemplar av E.H. Mans bok från 1883 och kommer att återge en del av hans betraktelser.

Ett problem är att alla författare har en tendens att vara otydliga vad gäller vilken grupp av andamanska negritos man syftar på. Trots att man ända sedan slutet 1800-talet vetat att de är delade i flera folkgrupper, refererar man ofta bara till ”negritos” eller ”andamaneser”. Detta hör troligtvis ihop med att vi vet så lite om dem och min slutsats är att författarna då inte haft tillräcklig kunskap för att kunna specificera vilken folkgrupp som varit i fråga. Alla negritos på Andamanerna är dock av samma ursprung och har gemensam karaktäristika, och skillnaderna mellan dem är främst dialektala, med de extremt isolerade sentinelserna som möjligt undantag. Hur som helst är därför även information som hänvisar till andamanska negritos som kollektiv, av intresse. För att inte förvanska mina källor genom att göra antagande om vilken folkgrupp som avses refererar jag endast till specifika folkgrupper om mina källor gör det. När jag använder ordet andamaneser (efter engelskans ”Andamanese”) syftar jag alltid på andamanska negritos och aldrig på den befolkning av till exempel indiskt, burmesiskt eller malaysiskt ursprung som idag är bor på öarna.

På grund av sin kolonialhistoria sitter Andamanerna ihop med Nikobarerna (För den som är intresserad av Nikobarernas historia rekommenderar jag Samrit Jit Singhs avhandling "In the sea of Influence" (2003).) som indiskt unionsterritorium och även om det finns ursprungsfolk på Nikobarerna med en intressant historia så är de inte besläktade med andamanska negritos och faller därmed utanför ramen för denna uppsats.

Många har frågat mig varför jag inte tagit tillfället i akt att göra ett fältarbete på en sådan spännande plats som Andamanerna men, förutom den budget och tid detta skulle förutsätta, så är svaret helt enkelt att jag, i rollen som antropolog, inte är välkommen. Sedan ca 25 år tillbaka har The State Anthropological Survey of India (ASI) monopol på all antropologisk forskning på öarna. De vetenskapliga publikationer som är gjorda av icke-ASI har fått publicerats anonymt av rädsla för reprisalier. Detta monopol gör också att det är lite svårare att få fram nyare material och litteratur och mycket av de studier som gjorts av ASI går inte att få tag på i Sverige. Jag tycker mig också se en tendens hos dem att försköna både sitt eget arbete och Indiens politik på Andamanerna. Vad jag förstår har ASI även mycket forskningsmaterial som aldrig publicerats.

Det finns en hel del intressant naturvetenskapligt material som för mig inte varit speciellt användbart, exempelvis angående endemisk flora och fauna. Som jag nämner i inledningen är den mest djupgående antropologiska / etnografiska forskningen gjord under 1900-talets första hälft med Radcliff-Brown som den största auktoriteten - vilket han för övrigt ur många aspekter är än idag. Flertalet av de andamanska folkgrupper som som han hade förmånen att lära känna är idag borta (utplånade), så ur den aspekten är hans arbete ovärderligt. Något motsvarande arbete av nyare datum finns, mig veterligen, inte att tillgå.

Vad gäller fältarbete vill jag även tillägga att jag lutar starkt åt att ingen bör åka dit utan vi bör respektera de andamanska negritos önskan om att lämnas ifred.

Kort definition av ursprungsfolk

Det är inte ovanligt att få frågan vad ett ursprungsfolk är och vad det är för speciellt med dem. De flesta känner dock till Nordamerikas indianer, Australiens aboriginer, Nya Zeelands maoris och förhoppningsvis känner alla skandinaver till Nordkalottens samer, men det är inte lika vanligt att det finns en förståelse för problematiken. För att förstå deras position är kanske en annan term bättre, nämligen "first peoples" – alltså de som var i ett område först och blivit kvar där medan en stat har vuxit upp omkring dem, bestående av människor med en kultur främmande från deras. Man skulle också kunna säga att de är vår världs sista koloniserade folk.

Men det finns naturligtvis mer formaliserade definitioner än så här, även om den politiska definitionen av ett ursprungsfolk inte är helt enkel. FN vaknade sent i frågan ursprungsfolk, och när de slutligen gjorde det hängde det ihop med att frågan om mänskliga rättigheter mer och mer kom på tapeten. (Johansson Dahre 2002:27) FN erkände officiellt ursprungsfolken 1982 då United Nations Working Group on Indigenous Populations installerades i Genève. (FN 1998) Här är de tre grundläggande punkterna sammanställda av denna arbetsgrupp angående vad som särskiljer dem:

- Because they are descendants of groups which were in the territory of the country at the time when other groups of different cultures and ethnic origins arrived there.
- Because of their isolation from other segment of the country's population they have preserved almost intact the customs and traditions of their ancestors which to those characterised as indigenous and
- because they, even if only formally, places under a State structure which incorporates national, social and cultural characteristics alien to theirs. (IWGIA 1994:2)

I dagens politiska debatt angående ursprungsfolk heter dock nyckelordet självdefinition. En stat ska varken kunna förvägra eller tvångsutnämna en folkgrupp till ursprungsfolk om det samtidigt medför en legalisering av negativ behandling. Stater har en tendens att vilja behandla etiketterade ursprungsfolk antingen som omyndiga barn och därigenom expropriera deras tillgångar, alternativt förvägra dem deras ursprungsstatus och därmed deras rättighet till land eller på andra sätt förringa, manipulera eller splittra dem. Självdefinition hör ihop med en strävan att kunna ta kontroll över sitt eget öde! Idag finns det ett permanent forum för ursprungsfolk inom FN (Permanent Forum on Indigenous Issues) som hade sin första historiska session i maj 2002. Instiftandet av detta forum har inneburit ett stort steg framåt i stärkandet av världens ursprungsfolk. (IWGIA 2003:427. Bodley 1999:153)

Men att aktivt kunna ta del av ovan förutsätter ett politiskt medvetande och det finns inte hos alla grupper som kan definieras som ursprungsfolk. Vi kan till exempel sluta oss till att andamanska negritos, inte har det. Men det, anser jag, gör dem inte desto mindre till ursprungsfolk och det ska inte förringa dem eller ta ifrån dem deras status och rättigheter!

Disposition

Eftersom Andamanerna i allmänhet och negritos i synnerhet är förhållandevis okända, även bland antropologer, har jag valt att inleda uppsatsen med en geografisk och historisk presentation av öarna samt ge en introduktion till vilka negritos är och var i världen de finns. Sedan går jag närmare in på just de andamanska negritos, vad vi vet om dem och hur deras samhällen har sett ut. Sista delen av uppsatsen ägnar jag åt min teoretiska diskussion angående ursprungsfolk och väst/den industrialiserade världen. Slutligen ger jag en överblick av det lilla vi vet om sentinelser och jarawas, de två mest isolerade grupperna, samt ger en översikt av Indiens helt färska förslag till handlingsplan för ursprungsfolk samt kritiken av den.

2 HISTORISK OCH GEOGRAFISK PRESENTATION

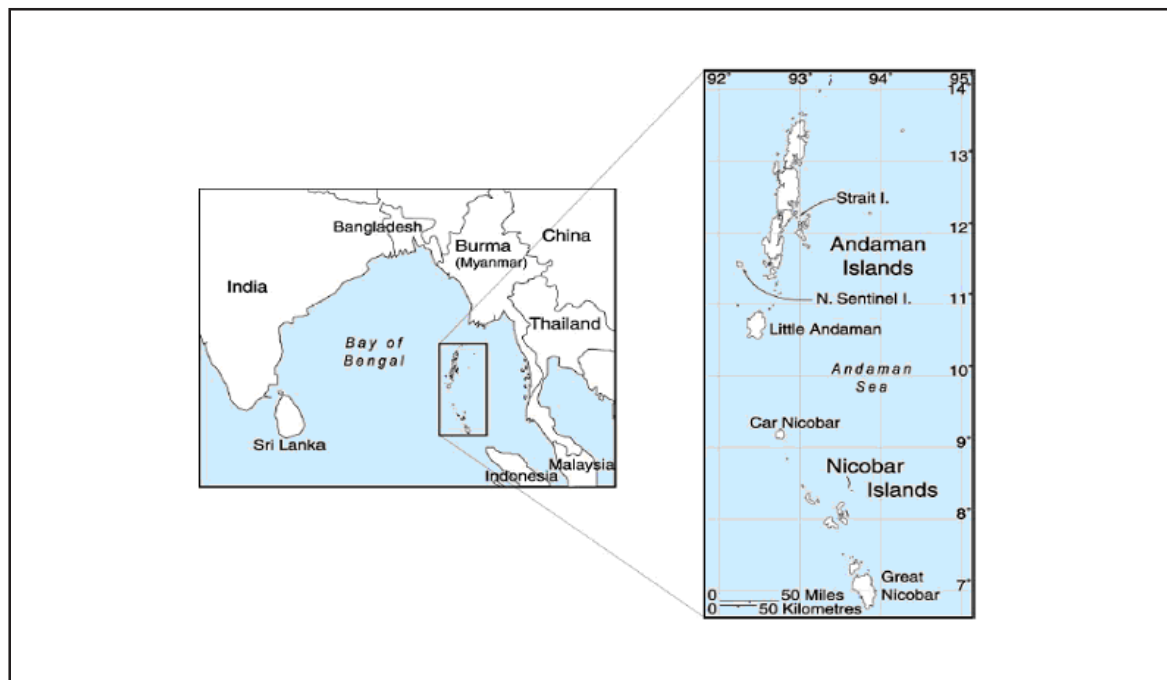
”Angaman is a very large island, not governed by a king. The inhabitants are idolaters, and are a most brutish and savage race, having heads, eyes, and teeth resembling those of the canine species. Their dispositions are cruel and every person, not being of their own nation, whom they can lay their hands upon, they kill and eat.”

Marco Polo

Andamanerna, beläget nästan mitt i Bengaliska viken, består av en stor mängd småöar och två huvudöar - Great Andaman i norr och Little Andaman i söder. Great Andaman splittras upp av tunna vattendrag och benämns därefter som North Andaman, Middle Andaman och South Andaman. Huvudöarna tillsammans med alla småöarna, varav North Sentinel Island är en, uppgår till minst 200 stycken och täcker en yta på ungefär 6340 km². En gång fanns det åtminstone 13 negritosfolkgrupper på Andamanerna men idag finns det endast fyra kvar. I norr finns de i stort sätt utplånade, Great Andamanese, i söder finns de fientliga och krigiska jarawa, på Little Andaman finns onge och på North Sentinel Island (nordväst om Little Andaman) finns de fullständigt isolerade sentinelserna. I nästa kapitel ska vi titta närmare på vilka negritos var och hur de kom till Andamanerna. (Cooper 2002:5, Singh et al 1994:1-4,157. Man 1975[1883]: XII. Radcliff-Brown 1933:2-3.)

Tillsammans med ögruppen Nikobarerna, som är beläget 190 km söderut, utgör Andamanerna sedan Indiens befrielse från britterna 1947 ett indiskt unionsterritorium. Denna koppling till Indien, som ligger hela 1100 km bort, är en följd av att britterna hade Andamanerna och Nikobarerna som kolonier och administrerade dem från Indien. På västra sidan om Andamanerna är den väldiga Indiska oceanen och på östra sidan finns den cirka 600 km breda och mycket djupa Andamansjön (som snarare är ett hav) vilken ramar in av Burma/Myanmar i norr och öster samt Thailand, Malaysia och Indonesien i syd och sydost. Klimatet på Andamanerna är varmt och fuktigt subtropiskt med en medeltemperatur på 27,4–32,8 grader Celsius. Rika, evigt gröna skogar täcker kullarna vilka som mest höjer sig 731,5 meter över havet. ”The natural beauty of the scenery of the Andamans never fails to awaken the admiration of every visitor” skrev E.H Man i förordet till sin bok från 1883 och Andamanerna verkar verkligen erbjuda en fascinerande varierande vegetation med mangroveträsk, korallrev, sandstränder, djupa täta skogar, gräsområden och våtmark vilket ger en enastående biodiversitet. Det finns 242 fågelarter varav hela 95 är endemiska. Som så ofta på öar är däggdjuren färre – 27 arter varav 15 är endemiska. De enda lite större däggdjuren är en vildgris (*Susandamanesis*) och ett slags vildkatt (*Pradoxurus*) samt råttor och fladdermöss. Det finns även ormar och ödlor på öarna, störst är bandvaranen (*Varanus salvator*). Det marina livet är också rikt och består bland annat av fisk, sköldpaddor, krabbor, sjögurkor och sjökor. (Cooper 2002:5,

Singh et al 1994:1-4,157. www.andaman.org 041212. Man 1975[1883]: XII. Radcliff-Brown 1933:2-3.)

Källa Hagelberg et al 2003

Andamansjön är en grogrund för de tropiska cyklonerna men även om ögruppen utsätts både för de nordöstra monsunerna (oktober till december) och de sydvästra monsunerna (maj till oktober) så brukar faktiskt cykloner och andra våldsamma naturkrafter gå Andamanerna förbi. Men helt förskonade är de självklart inte och en hel del hårt väder finns dokumenterat genom historien. Som jag säger i efterordet så finns det uppenbart kännedom om Tsunamifenomenet hos andamaneserna. Runt öarna sträcker sig massiva korallrev men det är bara North Sentinel Island och Little Island som mestadels består av korall, huvudöarna och de övriga småöarna är bergstoppar på en marin bergskedja. (Cooper 2002:5. Coupé&Hombert 2001:28. Singh et al 1994:1-4,157. www.andaman.org 041212. Man 1975[1883]: XII. Radcliff-Brown 1933:2-3.)

Äldsta uppteckningarna

Det finns flera bud angående hur länge omvärlden har känt till Andamanerna och var namnet kommer ifrån. Exempelvis har det förslagits att det härrör från Ptolomys tid (87-150 AD) och antingen är en översättning av hans "Agathoudaimonos" (Island of Good Fortune) eller att det är hans kartograf Agathodaimon som döpt öarna efter sig själv när han skapade kartorna till Ptolomys "Geography". Hur som helst så har namn i olika varianter liknande Andaman (Angaman, Andaban, Handuman, Andamania, Andaimon, Andemaon, Andeman mfl) använts sedan den tiden. Den mytomspunna befolkningen, så avvikande från sina grannar, har ofta beskrivits i väldigt nedvärderande ordalag - gärna med dragning åt det djuriska. Att de andamanska öarna refererats till som Handuman, som är det Malaysiska namnet på apguden Hanuman, är ett exempel

på det. Att de andamanska negritos skulle vara ett slags apmänniskor förekommer i gamla myter från området. Ett annat exempel på djurliknelse är det vi ser i Marco Polos citat ovan, när negritos påstås ha hundansikten. Hundansikte, så kallad cynocephali var en populär medeltida föreställning som ofta förekom i skrönor från den tidens Indienresor. (Cooper 2002:11. Singh et al 1994:1-2. www.andaman.org)

Den allra äldsta referensen till Andamanerna som av Radcliff-Brown kallas autentisk (utan att egentligen definiera vad han menar med det) kommer från arabiska resande och är från år 871 AD. (Radcliff-Brown 1933:7) Arabernas omdömen är inte helt smickrande:

”Au dela de deux Isles on trouve la mer appellée d’Andeman. Les peuples qui habitent sur la coste, mangent de la chair humaine, toute cruë. Ils sont noirs, ils ont les cheveux crespus, le visage et les yeux affreux, les pieds fort grands et presque longs d’une coudée, et ils vont tout nuds. Ils n’ont point de barques, et ils’s en avoient ils ne mangeroient pas tous les passants qu’ils peuvent attraper. Les vaisaux se trouvant retardez dans leur route par les vents contraires, sont souvent obligez dans ces mers de moullier à la coste où sont ces Barbares pour y faire de l’eau, lors qu’ils ont consommé celle qu’ils avoient a bord. Ils en attrapent souvent quelque-uns, mais la pluspart se sauvent. “
(Abbé Renaudot citerad i Radcliff-Brown 1933:7)¹

Man kan utgå från att en hel del av de äldre uppteckningarna är baserade på hörsägen och man tror exempelvis att Marco Polo själv aldrig landsteg på öarna. Men tongångarna i alla uppteckningar ger en indikation på hur noga man undvek att komma nära öarna och hur fruktade invånarna var. (Cooper 2002:11. Radcliff-Brown 1933: 8)

Ju längre fram i tiden vi kommer desto mer realistiska blir beskrivningarna, även om de fortfarande är av spektakulär art. En uppteckning från 1566 av en sjöfarare vid namn Master Caesar Frederike låter så här:

”From Nicobar to Pegu is, as it were, a row of chain of an infinite number of islands, of which many are inhabited with wild people; and they call those islands the Islands of Andemaon, and they call their people savage or wild, because they eat one another: also, these islands have war on one another, for they have small barques, and with them they take one another, and so eat one another: and if by evil chance any ship be lost on those islands, as many have been, there is not one man of those ships lost that escapeth uneaten or unslain. These people have not any acquaintance with any other people, neither have they trade with any, but live only on of such fruits as those islands yield”

(Master Caesar Frederike citerad i Radcliff-Brown 1933: 8)

¹ En mycket fri och ungefärlig översättning gjord av mig blir som följer: ”Nedanför de två öarna finner man ett vattenområde kallat Andamansjön. Folket som lever vid kusterna är barbarer och de äter människokött. Deras hud är svart, håret smålockigt och de har hemiska ansikten och ögon, stora starka fötter och långa underarmar. De vandrar runt nakna. Negritos har inga båtar med de äter alla sjöman de kan fånga. Fartyg finner sina resor försenade på grund av starka vindar i detta tropiska hav. De tvingas stanna till vid dessa barbarers land när de har slut på förnödenheter och då tas de ofta till fångas av folken där, men de flesta klarar sig.”

Som vi ser ovan återkommer uppgifter hela tiden om att andamaneserna skulle vara kannibaler, men detta har visat sig vara felaktigt. Att de var grymma mot sina fiender råder det ingen tvekan om och det har de även visat prov på i modern tid, men kannibalryktena grundar sig troligtvis på att de, åtminstone på öns norra delar, hade för vana att stycka sina fallna fiender och krigsfångar och bränna kroppsdelarna på bål. När briter kom till ön 1858 fann man inga spår av kannibalism och andamaneserna själva har med indignation förnekat att det skulle ha förekommit. Kannibal är nämligen ett nidord och används när man verkligen vill skymfa någon. (Radcliff-Brown 1933:8)

Det kan tyckas underligt att ön med dess läge nära den indiska kommersen i Bengaliska viken och med 1700-talets fartyg endast fem dagars segling från Madras, undveks så konsekvent. Men så här säger en uppteckning från 1791 på just detta ämne:

” [...] when it is considered that the ferocious disposition of the Andaman people has been long known to Mariners, that they are even mentioned in the *Neptune Orientale* as a nation of Cannibals, and further, when we reflect how little there is to tempt avarice within so rude and barbarous a country, we shall cease to wonder that no *private* settlers or adventures have trusted themselves among them, and that they have been so long left in quiet possession of their sounds and their forests.” (Topping citerad i Tomas 1996:23)
Kursiveringen författarens.

Några fredliga eller vänskapliga förbindelser verkar således aldrig ha förekommit med omvärlden utan den interaktion som förekommit har varit under fientlig flagg. Det finns flera indicier på att kinesiska, burmesiska och malaysiska fartyg stannat till vid öarna för att samla in ätliga fågelbon och trepang (sjögurkor) men framförallt för att genomföra slavraider. Så fientligheten får man säga ha varit ömsesidig, och med slavskepp som främsta yttre kontakt är det inte konstigt att skeppsbrutna utan omsvep ögonblickligen har bragts om livet av andamaneserna. (Radcliff-Brown 1933:9, Cooper 2002:11)

Så även om andamaneser har förts bort från öarna så finns det inga bevis för det omvända - ingen verkar ha velat eller kunnat ta sig in i deras samhälle, utan slavraiderna har snarare fått dem att sluta sig hårdare in i sig själva (något vi skall se att dagens DNA undersökningar kan sägas ge stöd för). Deras självförsörjning har heller inte gett dem några incitament till att ge sig i kast med omvärlden. Allt de har behövt har de funnit lokalt och någon handelstradition har således aldrig utvecklats. Det enda de visat intresse för som kommit utifrån är järn och det har de själva kunnat tillförsäkra sig genom de många skeppsvraken i området. Att i denna situation göra sig besväret att inleda handel med folk de dessutom misstror, verkar inte troligt. (Cooper 2002:15-16,23)

Att fånga slavar från Andamanerna kan inte ha varit någon lönsam historia i fråga om arbetskraft utan har handlat om kuriosafaktor – på grund av deras hudfärg och längd var det mycket fashionabelt att ha andamaneserna vid kungliga hov över hela världen. Men andamaneserna visade sig ha nästan obefintlig motståndskraft mot vår virus-och bakterieflora.

De dog ibland bara timmar eller några få dagar efter tillfångatagandet, oftast utan att man ens kunde diagnostisera dem. De bara vittrade och dog. Alkohol, droger och tobak var också tidigare okänt för andamaneserna och kom med kolonisationen. Ett typiskt scenario från lite senare tid utspelade sig 1819 då en ung pojke och en man tillfångatogs av ett fartyg med burmesisk-kinesisk besättning som tagit sig till öarna för att samla in trepang. Mannen gick omedelbart under av kolera medan pojken klarade sig längre men blev alkoholiserad och avled inom kort till följd av det. (Cooper 2002:15-16, www.andaman.org 050214)

Kolonisationen inleds

Den hårda sjön runt Andamanerna resulterade i en stor mängds skeppsbrott och hade någon av besättningsmännen turen att överleva vädrets makter blev de istället mördade av andamaneserna. Det var idén att göra Andamanerna säker för sjöfarare som gjorde att britterna 1789 skickade löjtnant Archibald Blair från den Indienbaserade brittiska flottan att försöka grunda en koloni på de beryktade öarna. Man valde en stor naturlig hamn, det som idag är Port Blair, i sydöstra delen av Great Andaman. Men detta vådliga företag mötte hårt motstånd från urinvånarna. Även om kolonin som sådan verkade fungera så fick hårt motstånd, hårt väder och malaria dem ändå till slut att backa undan till en av andamaneserna mindre frekventerad del uppe i norr istället (sedermera Port Cornwallis). Tanken var att det nya området skulle bli en marinbas för den brittiska flottan. Men även denna utpost fick ge vika, dels för andamanesernas motstånd men framförallt på grund av att området visade sig vara mycket ohälsosamt och kolonistörerna blev ännu hårdare ansatta av malaria och andra febersjukdomar. 1796 lade Britterna ner verksamheten och återvände till Indien. De få spåren efter britternas växte snabbt igen i det subtropiska klimatet. (Jit Singh 2003:197. Stewart 1982:43. Radcliff-Brown 1933:9.)

The Penal Settlement

Det var inte förrän 1858 efter The Mutiny det vill säga indiernas stora uppror mot britterna 1857, som kolonisationen av Andamanerna återupptogs med förnyad styrka och med en helt annan drivkraft bakom. De indiska fångelserna var överfulla av upprorsmän och man behövde en straffkoloni långt bort att skicka dem till! Återigen valde man Port Blair och den förste som skickades dit var en mycket hårdför man vid namn Dr. James Walker som på olika sätt lyckades ha livet av nära hälften av de 700 indiska fångar han hade fått med sig dit. Detta gillades dock inte och Walker blev hårt reprimerad. Efter det började man lätta på reglerna och exempelvis lät man skötsamma fångar sända efter sina familjer och få tjänster som tillsynsmän på fängelset. Walker fick även den omöjliga uppgiften att försöka komma överens med urinvånarna på ön, vilka ömsom höll sig undan och ömsom utförde attacker och raider mot bebyggelsen. Just Walker rönge ingen framgång där, men även om inga fredliga relationer lyckade åstadkommas med andamaneserna så växte The Penal Settlement och Port Blair med den. Djungel höggs ner och kokos, ris, bananer och grönsaker började odlas. (Så vitt jag förstår fanns inget av detta naturligt på ön innan dess.) Som ett försök att etablera vänligare kontakter med andamaneserna inrättades en institution kallad Andamanese Homes som erbjöd fria matrasoner, fri logi och sjukvård för de andamaneser som önskade besöka Port Blair. Och trägen vinner – mycket, mycket långsamt lyckades man upprätta någon slags relation med de

folkgrupper som levde närmast Port Blair. Endast en enda grupp bibehöll sin fullständiga fiendlighet mot nykomlingarna och det var det folk som bor långt in i skogarna på South Andaman, och som kallas jarawas. Och så har det förblivit, ända in i våra dagar. (Jit Singh 2003:197-198. Stewart 1982:43-46. Radcliff-Brown 1933:10-11)

Så småningom byggdes det stora stenfängelse som fortfarande idag finns att beskåda på ön. Det är gjort efter Londons Pentonville (och Foucaults modell) med korridorer strålande ut från ett centralt utkikstorn likt armarna på en sjöstjärna. Men med undantag för de tyngre brottslingarna spenderade medelfångnen mycket kort tid inuti fängelset. De tilldelades snart landbitar att odla, bufflar som dragdjur samt jordbruksredskap, och tills de var självförsörjande fick de även understöd genom matransoner och dylikt från myndigheterna. (Stewart 1982: 45)

Som jag ser det utvecklades på det här viset Andamanerna som straffkoloni och ”vanlig” koloni parallellt. Men historien kunde ha sett annorlunda ut! Andamaneserna gjorde riktigt seriösa försök att kasta ut inkräktarna och ett hade kunnat lyckas om det inte varit för Tewari, en ung Indisk rymling:

”It was an escaped convict, Tewari, an ex-soldier, who in the early days of the colony undoubtedly saved many lives, both of officials and convicts, by returning from where he had been living with a group of Andamanese who had befriended him, to the Settlement with the warning that a sudden assault by all the Andamanese around Port Blair was about to take place. He had been with the islanders long enough to learn their language and had heard the plans being made. As it was, if it had not been for the help of vessels anchored in the harbour the “Battle of Aberdeen” as it came to be called, might have gone badly for the Settlement. (Stewart 1982:46) Citattecken författarens.

Olyckligtvis för andmaneserna får man väl säga. (Tewari blev naturligtvis rikligt belönad, benådad och hemskickad till Indien.) Tiden gick och parallellt med att vissa grupper av andamaneserna etablerade någon typ av vinglig relation med kolonistörerna fortsatte andra att genomföra raiderna och gerillaattacker mot kolonin. Men jag har inte sett något som pekar på att en sådan samlad attack som Battle of Aberdeen försöktes igen. (Stewart 1982:46, Radcliff-Brown 1933:10)

Japan tar över

De två stora naturliga hamnar där Port Blair och Port Cornwallis placerats har kapacitet att ankra många och stora skepp och det sägs vara en av anledningarna till att Japan i mars 1943, det vill säga mitt under andra världskriget, bestämde sig för att ockupera öarna. Man antar att ambitionen hos japanerna att ta över öarna hade funnits ett bra tag innan de gjorde slag i saken. Vid den tidpunkten hade Storbritannien fullt upp med kriget i Europa och hade enbart ett svagt militärt försvar på öarna och Japan stod snart som segrare utan att ett enda skott avlossats. Alla fångar och kolonistörer och fångar evakuerades utom de på ön födda samt ett fåtal brittiska ämbetsmän som av pliktskyldighet stannade. En av dem arkebuserades offentligt tämligen omgående medan en annan höll sig gömd i djungeln och lyckades skicka hem underrättelser. Den till en början så oblodiga japanska ockupationen urartade i takt med att kriget gick japanerna emot.

De verkar ha haft ganska goda intentioner inledningsvis men när skepp sänktes och maten började tryta för dem började de samtidigt se kollaboratörer i varenda urinvånare och man räknar med att cirka 1000 andamaneser förlorade livet i japanska massakrer och avrättningar innan kapitulationen var ett faktum 1945. (Jit Singh 2003:221-223. Stewart 1982:46)

När andra världskriget äntligen var slut och Japan fått kapitulera återtog britterna Andamanerna igen. Den 7 oktober 1945 bytte öarna återigen händer och även denna gång utan att ett enda skott avlossades. Denna gång sägs britterna ha mötts av lite mer entusiasm på grund av de hårda omständigheter Japan utsatte öarna för. (Jit Sing 2003:223. Stewart 1982:46)

Indien tar över

Under förhandlingarna om Indiens befrielse ville britterna egentligen inte lämna ifrån sig Andamanerna och Nikobarerna på grund av deras militärt (geografiskt) strategiska läge. Men britterna visste också att indierna hade en nästan sentimental relation till öarna på grund av rollen de spelat under befrielsekampen och alla indiska fångar som skickats till The Penal Settlement, och därför aldrig skulle gå med på att Storbritannien behöll öarna. Så britterna fick ge sig och Andmanerna och Nikobarerna blev därför indiskt i och med Indiens frigörelse 1947. (Jit Singh 2003:243)

Det fria Indien och dess första premiärminister Jawahar Lal Nehru, var inte obekanta med frågor rörande de så kallade ”tribal peoples” men det var i det stora hela ingen prioriterad fråga. Nehru närde en ganska romantisk syn i frågan och satte samman en fempunktspolicy som i ord respekterade ”tribal peoples” rättigheter, men det som hände i verkligheten var en annan sak. Samrit Jit Singh, en indisk humanekolog som skrivit sin avhandling vid Lunds Universitet på ämnet Nikobarerna, citerar och kommenterar Nehrus policy så här::

” Nehru was apparently treading a fine line between the idea of assimilation (or development) of tribal peoples and the preservation of their traditional lifestyle and culture. While wanting to “encourage in every way their own traditional arts and culture”, he also wanted to that they should “develop”, albeit “along their own lines of genius”. In other words, the integration of the tribal peoples into modern Indian society should be carried out along democratic principles. His attitude towards Indian aboriginals was marked on one had by paternalism, and on the other hand by democratic and socialist ideals.” (Jit Singh 2003:250) Citattecken författarens.

Det visade sig svårt att implementera idéerna i verkligheten för samtidigt pågick det en snabb utveckling inom jordbruk, skogsbruk, stålindustrin et cetera under honnörsorden utveckling och välfärd. Industrier som ofta påverkade ursprungsfolken mycket konkret och inte sällan negativt. (Jit Singh 2003:248-252) Jämför gärna detta med vad jag säger i kapitel 5 i min diskussion om den industrialiserade världens expansion och syn på ursprungsfolkens naturtillgångar.

Det skulle dröja drygt 50 år, det vill säga fram till sommaren 2004, innan Indien tog fram ett nytt policyförslag för ”tribal peoples”. Vi ska titta vidare på detta i kapitel 7.

Första officiella skyddet för andamaneser

1956 blev ursprungsfolken på Andamanerna och Nikobarerna fredade genom skapandet av ANPAT Regulation – ”Andaman and Nicobar Protection of Aboriginal Tribes Regulation” för att skydda ”[...] the interest of socially and economically backward aboriginal tribes in the Andaman and Nicobar Islands.” (§ A www.and.nic.in/PAT-Regulation.htm) Detta dokument gällde för hela öriket och [...] declared any area which is predominately inhabited by aboriginal tribes to be reserved area” (§3 (1) www.and.nic.in/PAT-Regulation.htm). Detta betydde bland annat att:

“No person other than a member of an aboriginal tribe shall [...] acquire any interest in any land situated in a reserved area or in any product of, or crop raised on, such land, or shall, except under and in accordance with the terms and conditions of license granted by the Chief Commissioner, carry on any trade or business in any such area.” (§ 6(1) www.and.nic.in/PAT-Regulation.htm)

Och vidare skulle den även:

”[...] prohibit any person other than a member of an aboriginal tribe[...]from entering a reserved area except on authority of and subject to observance of the conditions and restriction of a pass[...]” (§ 7(1) www.and.nic.in/PAT-Regulation.htm)

Att dra gränserna för dessa reserverade områden, utfärda pass för att ta sig in där, utfärda handelslicenser för icke-ursprungsfolks, arrestera regelbrytare et cetera, förbehölls The Chief Commissioner, sedan 1984 Lieutenant Governor det vill säga högsta chefen för myndigheten på öarna. Med ”aboriginal tribes” avsågs på Andamanerna onge, jarawa, sentineleser och Great Andamanese. (§2 – 10 www.and.nic.in/PAT-Regulation.htm. Jit Singh 2003:277)

Detta regelverk, som gjordes med anstiftan från Indien, inte de lokala myndigheterna, kom att tillämpas tämligen godtyckligt och efter hand som tiden gick kom det till fler och fler tillägg som på olika sätt gav undantag och därigenom krympte både reservat och rättigheter. Men skulle lite tillspetsat kunna säga att man lät den gälla så länge inte marken behövdes till något annat. Skogsavverkning och palmoljeplantage bredde ut sig på det som borde vara förbehållt negritosfolkgrupperna. Bland annat byggdes den så kallade Andaman Trunk Road (ATR), en bred motorled rakt igenom jarawa skogsreservat och som officiellt skulle transportera timmer men som idag är en fullfjädrad huvudled med massor av trafik och pendlare - och med allt av kommers som det för med sig. Jag ska berätta mer om ATR i samband med att jag ger jarawa en närmare presentation.(Dhanju 2003)

Indiens politik och de andamanska myndigheternas förhållningssätt gentemot sina "tribal peoples" lämnar en hel del att önska och vi ska, som jag säger ovan, titta närmare på det i slutkapitlet när jag presenterar det allra senaste indiska policyförslaget - men nu är det dags att ge negritos som folk en närmare presentation.

3 NEGRITOS

"It is as certain as such a thing can be at the present state of our knowledge that they represent the least changed survivors of the first migration of homo sapiens into Asia."

The Andaman Association

Termen negritos får erkännas vara definitionsmässigt felaktig idag och baseras på ytliga iakttagelser av fysiska attribut så som hudfärg och längd - av samma anledning har även uttrycket asiatiska pygméer förekommit - och fick européerna att på 1700-talet klassificera dem som kortväxta afrikaner. I avsaknad av en bättre term och eftersom gruppens genetiska ursprung fortfarande är föremål för forskning, har termen fortsatt användas. I Schweiz finns The Andaman Association² vilka "fosters contacts between individual scientists and institutions working on the subject in all conceivable fields and in return collects and distributes information on any results, ongoing research, new publications and future projects to its members." (www.andaman.org 041212)

De gör följande uttalande angående användningen av termen negritos:

"For the Negritos themselves the term has no meaning since they know themselves only by their local tribal names and are not (yet) aware that they may belong to a people called "Negrito". [...] We think that until the Negritos themselves are aware of their situation and in a position to decide the matter for themselves, the term should not be changed. Non-Negritos should not arrogate to themselves the right to rename a people without their knowledge and consent." (www.andaman.org 041212) Citattecken författarens.

Det här är samma förhållningssätt jag valt att ha. Tills vi vet hur de själva önskar benämna sig kollektivt, fungerar det bäst att använda den term som idag är i bruk - istället för att återigen hitta på en åt dem.

Negritos i världen

Även om det finns fler så är de två grupper av negritos utanför Andamanerna som oftast nämns, semang i Malaysia (bergsområdena i centrala Malaysia från Pahang norrut till Thailändska gränsen) och aëtas på Filippinerna (både kust och inland i små fickor i Luzon, norra Palawan, Panay, Negros och Mindanao). Att dessa grupper hade samma ursprung som andamaneserna föreslogs långt före dagens moderna genforskning fanns att tillgå.

Så här skrev E.H. Man om andamaneserna redan 1883:

² De är inte knutna till något universitet men har ett stort antal doktorer och professorer inom olika discipliner knutna till sig.

"[...] they are the original inhabitants, whose occupancy dates from pre-historic times and that racial affinity – if there be any – may possibly some day be found to exist between them and the Semangs of the Malaysian Peninsula, or the Aëtas of the Philippines Islands." (Man 1975[1883]:2)

Det fanns, och finns, både fysiska och kulturella likheter negritos emellan och klara olikheter med de omkringboende övriga befolkningarna. Idag finns information och rapporter om negritos (och/eller negritosbesläktade) från många andra ställen i regionen; Veddass på Sri Lanka och Manis i Thailand för att nämna några. Man tycker sig även se indicier på att det en gång funnits negritos i Kambodja och Taiwan. Det har även tittats på kopplingar ännu längre bort, till Melanesien (framförallt Papua New Guinea), Australien och de försvunna Tasmanierna (ibland grupperade tillsammans som Austroloid). Det har även lagts fram försiktiga förslag på att de andamanska språken skulle vara besläktade med de Papuanska språken. (Burenhult 1996:3. Cooper 2002:161. Bellwood 1985:70,72,93, 120. www.andaman.org 041212)

Semang, Malaysia

Mani, Thailand

Källa www.andaman.org 041212

”From their present distribution it is clear that the Negritos must at some long past time have wandered over a wide area in south-eastern Asia.” ansåg Radcliff-Brown men påpekade att ”It is certainly many centuries, and probably many thousands of years, since the [...] surviving branches of the race were cut off from all communication with each other.”(Radcliff-Brown 1933:6) Det verkar som att Radcliff-Brown hade rätt. På 1970-talen lades det fram teorier om att negritos (Tasmanier inkluderat) tillhörde en distinkt ”Oceanic Negritoid” population med ursprung från Afrika, men vid den tiden fanns inte de genetik- eller skelettfynd som kunde stödja en sådan afrikansk utvandring. På 1980-talet gjordes genetiska undersökningar som visade att liknelserna mellan afrikanska pygméer, vilka andamaneser så ofta genom historien liknats vid, främst gällde fysiska attribut som lika gärna kunde tyda på adaptation till liknande miljöer/ekosystem. Dessutom upptäckte man att de olika asiatiska negritos måste ha varit separerade från varandra i alla fall 10 000 år. (Bellwood 1985:74,85)

Enligt Peter Bellwood, professor vid institutionen för arekeologi och antropologi vid Australian National University gjorde detta negritos till ”[...] the true aborigines of the Indo-Melanesian Archipelago; they represent a specific race of Homo sapiens native to that region” (Bellwood 1985:85) Han sammanfattar:

”The simplest conclusion concerning them is that they are the small-statured representatives of a once widespread Australoid population which comprises the very varied peoples of Australia and Melanesia today, but which has been absorbed almost entirely into a much more numerous [...] population in South East Asia.[...] there can be no doubt that the Negrito population as a whole has a local ancestry which long predates that of the Southern Mongoloid Indonesians, Filipinos and Malaysians.” (Bellwood 1985:74, 132)

Utmärkande drag

Som sägs i citatet ovan har alla negritos (utom andamanerna) på grund av sin geografiska lokalitet delvis interagerat med, men framförallt trängts undan, av andra folkgrupper i regionen. Radcliff-Brown registrerade att ”there is [...] evidence that they have adopted many of the customs of the races around them, and have even adopted to a great extent the language of their alien neighbours”(Radcliff-Brown 1933:6). Exempelvis talar alla filippinska negritos idag lokalt upplockade (austro-asiatiska) språk. De som hållit sig mest undan är semangerna i inre Malaysia, och det av samma anledning som andamaneserna – ett isolerat läge och ett till synes medvetet avståndstagande från omkringlevande folk. De är till exempel generellt kontaktundvikande och har förbud mot giftermål utanför gruppen. Men inom gruppen verkar de ha desto större socialt umgänge med stor rörelsefrihet för de autonoma kärnfamiljerna. Detta är, vilket vi ska se framöver, drag som också är tydliga hos andamaneserna. (Bellwood 1985:133)

Det finns en del andra intressanta drag som särskiljer negritos från omgivningen. De är för det första alla i grunden jägare/samlare oavsett vilken försörjningsform som är vanligast i områdena omkring dem idag. Drag hos negritos som helt saknas i omgivningen är till exempel ansikts-och kroppsmålning med, främst vit, lera samt hos aëtas kroppsutsmäckning genom ärrbildning (”body scarification”) och hos semangerna näspiercing med piggsvinstaggar. Det finns i och för sig exempel på negritosgrupper som har plockat upp

konsten att tatuera men man har då behållit de äldre kroppsmålningarna med lera och använt dem parallellt med tatueringar. Det finns också en del drag hos omgivningen som helt saknas hos negritos, exempelvis huvudjakt ("head-hunting"), personligt landägande, krukmakeri (med undantag för Andamanerna) tyger/vävning, användning av alkohol och andra droger, inga öronsmyckningar, tatueringar eller tandmodifikationer ("dental mutilation"). Användning av blåsrör har plockats upp av vissa, men exempelvis de filippinska negritos använder inget annat än pil och båge. Ett annat gemensamt drag för alla negritos är animism och förfäderskult, något som oftast sammanknippas med kulturer av mycket hög ålder. (Rahman & Maceda 1962:641-642. Bellwood 1985:132-133, 152-156)

Var kom de ifrån - multiregionalmodellen eller Out of Africa?

När man ska lägga fram en teori om negritos härkomst så är det inget mindre än den tidigaste mänskliga evolutionen man får titta på. Den mest dominerande uppfattningen som jag uppfattar det efter att ha sett både antropologiskt, naturvetenskapligt och lingvistiskt material, går ut på att det en gång varit en stor negritobefolkning över hela Sydostasien men som idag endast består av små överlevande grupper representerat i sin mest ursprungliga form av andamaneserna. Alla andra folkslag skulle ha kommit till regionen senare och efter hand trängt undan negritos. Runt detta verkar de flesta forskare enats. Sedan är frågan hur negritos kom till Sydostasien! Har de, enligt den multiregionala modellen, uppstått i regionen direkt ur Homo erectus på plats i Sydostasien parallellt med andra platser i världen i så kallade "local evolutionary jumps"(Coupé & Hombert 2001:6) eller gäller "Out of Africa"-teorin att de är resterna av de allra första moderna människorna, det vill säga Homo sapiens, som började vandra ut från östra Afrika för cirka 100 000 år sedan?

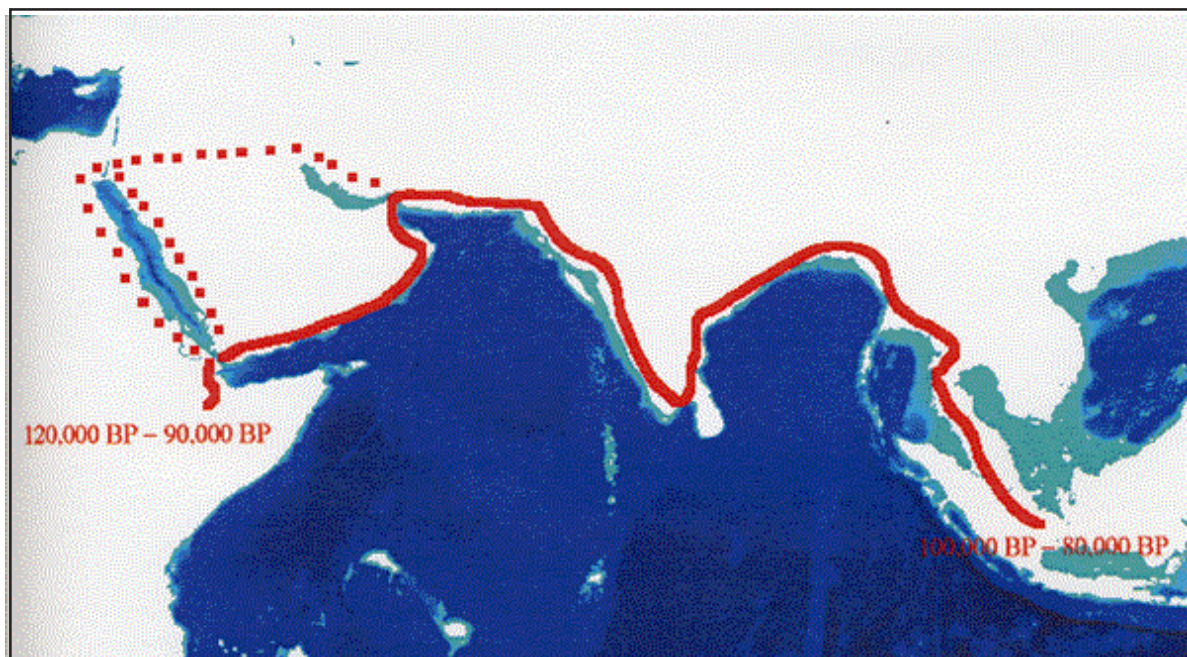
Om vi börjar med att titta på regionalmodellen så menar exempelvis indiska arkeologen Cooper (2002) att man hittat arkeologiska lämningar från Homo sapiens i Narmada Valley i Indien daterat till ca 250 000 år. Man ska också ha icke-verifierade uppgifter om stenverktyg så gamla som 2,2 millioner år från Potwarplatån (även det i Indien) vilket, om dateringen stämmer, skulle kunna peka på förekomst av Homo erectus och därmed att Afrika inte skulle vara enda startplatsen för den moderna människan. Hon drar därför slutsatsen att det är "equally supportive of a South Asian or an African homeland for the people of Andaman." (Cooper 2002:160) En lokal evolution av det slaget (multiregionalmodellen) borde normalt leda till att olika arter - av Homo sapiens i det här fallet - uppstår, men vi vet idag att så inte är fallet eftersom det är konstaterat att det bara finns en art av människa, andamaneserna inkluderat. Detta förklarar förespråkare av multiregionalmodellen med att de olika mänskliga populationerna har interagerat så mycket att det gett ett genetiskt flöde som endast fått denna enda art som följd. (Coupé & Hombert 2001:7)

Som jag ser det motsäger fallet med Andamanerna denna modell. Om man tror Cooper, att det är i Sydostasien Andamanernas Homo sapiens uppstått, och man samtidigt tror, vilket genforskningen pekar på, att andamaneserna i stort varit isolerade sedan dess, så har de heller inte varit med i ovan genetiska flöde. Och har de inte varit med i det genetiska flödet/utbytet - och om man följer biologins lagar - borde de inte i så fall idag uppvisa en helt egen art av Homo sapiens? Men, som jag säger ovan, vi vet ju idag att det bara finns en art. Då anser jag det mer troligt med Out of Africa-modellen och det är också den idén som dominerar inom den vetenskapliga världen. Den föreslår en uppkomst av Homo sapiens i Afrika

för ungefär 150 000 år sedan och baserar sig bland annat på mtDNA-undersökningar som visar på att alla idag existerande mänskliga genuppsättningar härstammar från Afrika. När människorna började röra sig ut från Afrika har det lagts fram lite olika bud på, allt från 150 000 – 50 000 år sedan, men de flesta ligger runt 100 000, så låt oss utgå från det. (Coupé & Hombert 2001:7-8. Kuper 1994:88. Brody & Brody 1997:208)

Vilken rutt tog de?

Av framkomlighets-och navigationsskäl är kustvägar mest troliga. Kontinenterna såg ju lite annorlunda ut för 100 000 år sedan men för att använda dagens landsnamn så kan man tänka sig att om de startade i östra Afrika följde de kusten norrut och sen österut, antingen rundade de Röda havet och sedan in och igenom i Mellanöstern och sedan runt kusten på Indien och vidare in i Sydostasien norrifrån (prickade linjen i figur nedan). En närmare väg hade varit att korsa Röda havets sydspets - inte mer än 20 km idag och mycket smalare för 100 000 år sedan) - över till Yemen och sedan följa arabiska halvöns kust (heldragna linjen i figuren nedan) och sedan samma väg som ovan, det vill säga in i Sydostasien norrifrån. (Coupé & Hombert 2001:7-9)

Källa Coupé & Hombert 2001:9

Detta ger intressant nog i så fall Radcliff-Brown rätt då han 1933 sa: ”The balance of probability is in favour of the view that the Andamans were populated, either by sea or by land, from the region of Lower Burma” (Radcliff-Brown 1933:6) Med ovan scenario har man uppskattat att människorna nådde Indonesien för cirka 80 000 år sedan. Troligtvis fortsatte sedan negritos sin färd via Papua New Guinea till Australien och Tasmanien och det finns spännande material, både arkeologisk, lingvistiskt och genetiskt, som rör deras öde i dessa regioner. Men eftersom vi nu har nått Sydostasien och Andamanerna så stannar vi här. (Coupé & Hombert 2001:9)

Hur och när befolkades Andamanerna?

Andamanernas huvudöar är som sagt toppar på en marin bergskedja och om man lägger till den tidens lägre havsnivåer, kan man tänka sig att öarna varit synliga på ett helt annat sätt än idag. Detta kan ha lockat de första människorna att försöka ta sig dit. Man kan också ha lagt märke till flyttfåglarnas rutter etc.(Coupé & Hombert 2001: 29) Men det finns andra teorier. Man har till exempel föreslagit att på grund av vädret och kanoter (gjorda av urgröpta trädstammar) som inte lämpar sig för djupare vatten, har de hamnat på drift och på så vis kommit till Andamanerna. Det finns uppteckningar som berättar att skepp under modernare tid plockat upp andamaneser som kommit för långt ut från kusten med sina kanoter och funnits driva omkring ute till havs. E. H Mann erinrar sig två sådana tillfällen under 1880-talet:

”[...] boats of this kind brought parties of four and seven persons respectively, who, in endeavouring to proceed along the coast of their own country, had been carried out to sea by the force of the wind which had overtaken them and, in spite of all their efforts to regain their course, driven towards the Nicobars; both parties were fortunately provided with sufficient food for the unforeseen adventure, although the same lasted no less than three weeks. The British occupation now enables such castaways to be conveyed back to their own country, whereas in former years necessity rather than choice may have led to their establishing themselves in the land wither Fate had transported them.” (E. H Mann 1975[1883]:430-431)

Om de gett sig ut i liknande kanoter från Burma så skulle den nordöstra monsunen driva dem till Andamanerna, så detta scenario känns högst sannolikt. Genom uppskattningar via geografiska studier, lingvistiska jämförelser et cetera har man angett negritos ankomst till Andamanerna till 30 - 50 000 år sedan. Några arkeologiska fynd har inte kunnat styrka denna höga siffra, men jägar/samlarsamhällen har heller inte för vana att lämna efter sig material som står sig, utan producerar främst organiskt nedbrytbart material. Från de kökkenmöddingar som undersökts har man sett att alla huvudöarna varit bebodda men man har inte kunnat datera något föremål till äldre än runt 2300 år. (Cooper 2002:15,87. Radcliff-Brown 1933:5. Coupé & Hombert 2001:28.)

Negritos på Andamanerna

Vid tiden för Radcliff-Browns arbete på Andamanerna (tidigt 1900-tal) dokumenterades 13 folkgrupper. På öarna under benämningen Great Andaman, det vill säga North, Middle och South Andaman fanns tio av dem (detta är folkens egna namn enligt Radcliff-Brown):

Aka-Cari
 Aka-Kora
 Aka-Bo
 Aka-Jeru
 Aka-Kede
 Aka-Kol
 Oko-Juwoi
 A-Pucikwar
 Akar-Bale
 Aka-Bea

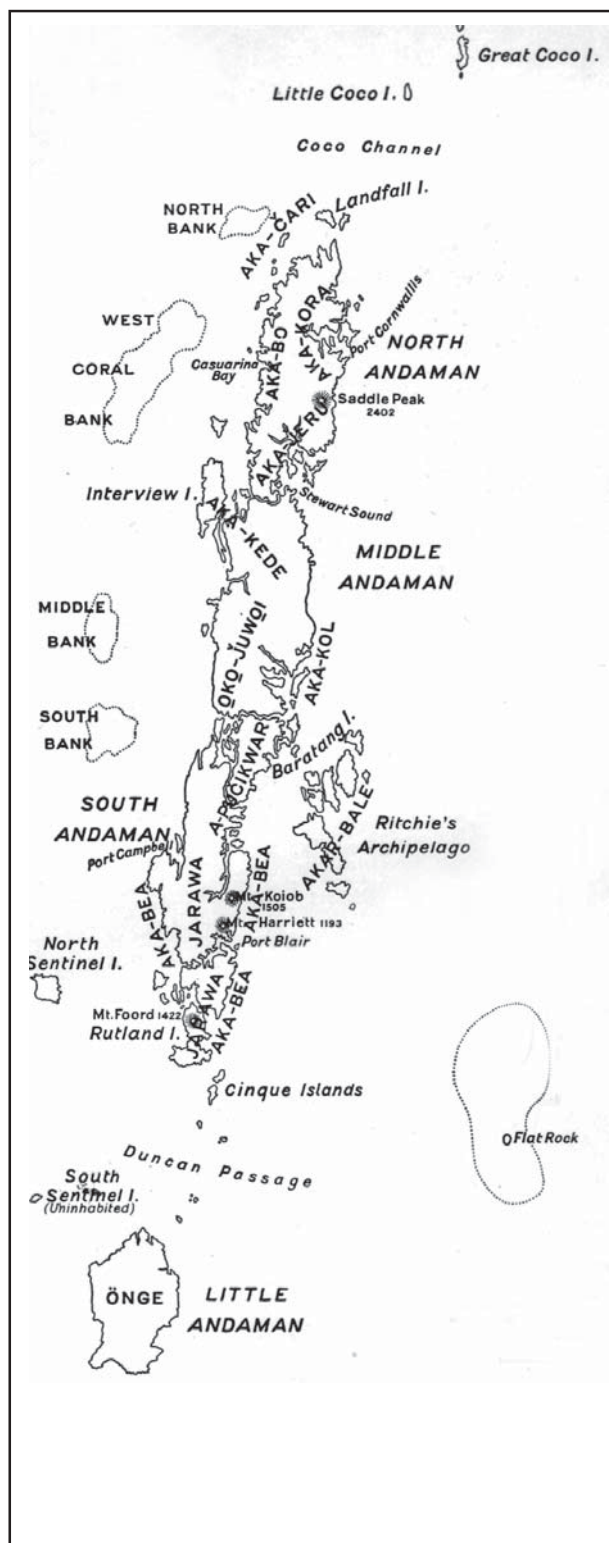
Britterna kom av praktiska (administrativa) skäl kollektivt benämna dessa tio grupper för Great Andamanese, ett namn som sedermera blivit vedertaget. Idag används även New Aka-Jeru. Se figur nedan. (Radcliff-Brown 1933:13. www.andaman.org 2003-12-13)

De kvarvarande tre folkgrupperna är:
 Jarawas på västra och inre South Andaman
 Onges på Little Andaman
 Sentinelese på North Sentinel Island
 (Radcliff-Brown 1933:13)

Det ska även ha funnits en liten jarawagrupp kallat jangil (eventuellt jingil) på Rutland Island, en ö som påminner om North Sentinel Island. Sist de sägs ha setts var 1907 men om de verkligen existerat så är de idag borta. (Justin, 2000)

Även om det är som E. H. Man sa 1883:

”No one who had had the opportunity of seeing the natives of the various islands [...] can fail to be struck with their general appearance, and to be convinced that, however much they may differ in many respects, they must at least claim a common origin” (Man 1975[1883]:XXIV)

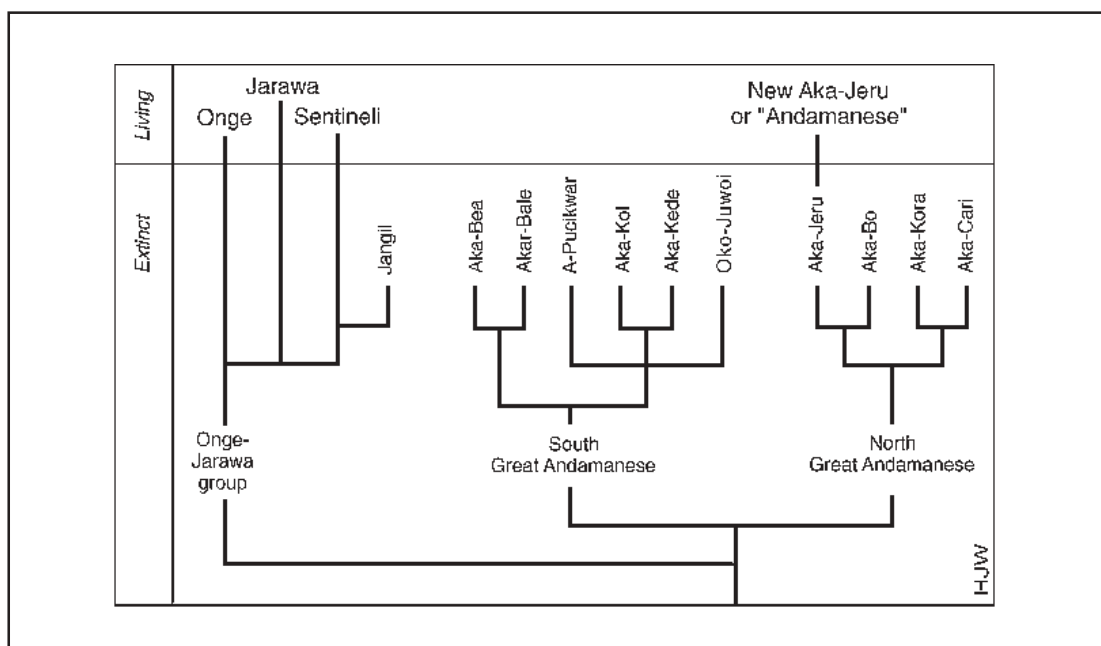

Källa Radcliff-Brown 1933

så finns det en ganska tydlig uppdelning mellan syd och nord, framförallt lingvistiskt men även teknologiskt och eventuellt till liten del fysiskt. Jarawas sägs exempelvis vara längre än genomsnittet andamaneser. Det mesta pekar på att onge på Little Andaman, jarawas på South Andaman och efter det lilla man vet, även sentineleserna på North Sentinel Island, bildar en gruppering – av Radcliff-Brown kallat Little Andaman group (och idag ibland kallat onge/jarawa group) - och sedan de före detta tio folkgrupperna på Middle och North Andaman, det vill säga Great Andamanese, bildar en annan. Radcliff-Brown delade även Great Andamanese i North och South, men idag har den delningen spelat ut sin roll. Uppdelningen mellan Great Andamanese och Little Andaman group lade redan de första etnograferna märke till och den har sedan visat sig riktig genom DNAundersökningar, vilket vi ska se nedan. Man tror allmänt att jarawas tidigt i historien har immigrerat till Great Andaman från Little Andaman. Radcliff-Brown motiverade det så här:

”It is only on the above hypothesis that it is possible to explain how it comes about that we find in the South Andaman people [*Jarawas, min anm.*] with language and technical culture similar to that of the Little Andaman, and differing from that of the remaining inhabitants of the Great Andaman.” (Radcliff-Brown 1933:14)

Då aka-bea redan fanns på South Andaman har stridigheter utbrutit och jarawas har tagit sin plats med våld. Detta är en fejd som levt kvar in i våra dagar och troligen grunden till att jarawa betyder just ”främling” eller ”de andra” på Great Andamanese. Jarawa har, så vitt man kan se, inte integrerats eller interagerat med någon annan grupp heller, utan hållit sig fientliga till alla, ursprungsfolk som kolonisateurer. Att aka-bea tidigt hade förhållanden med kolonisateurerna underströk bara jarawas fientlighet mot kolonisateurerna. (Radcliff-Brown 1933:11-14. Singh et al 1994:81-82. Endicott et al 2003)

Källa www.andaman.org 041213

Namn och nummer

Så vitt man vet betyder alla Great Andamanese folkgruppsnamn man, människa, folk och liknande. Och detsamma gäller onge som betyder ”perfekt man”. Sentineles kommer efter det namn som omvärlden gett deras ö (North Sentinel Island) och vi vet inte vad de kallar sig själva. Ordet jarawa kommer, som jag sagt, av ordet främling från en av Great Andamanese-språken/dialekterna. Denna benämning understryker delningen mellan nord och syd. Nu på 2000-talet har man börjat ana att jarawas troligtvis kallar sig något som låter som ”ung” vilket ju påminner mycket om onge. Detta i sin tur skulle kunna understryka deras sydliga släktskap med just onge. Med denna kunskap i bagaget, skulle det väl inte vara alltför långsökt att tro att sentinelesernas benämning på sig själva ligger i närheten av onge / ung? (Justin 2000. Radcliff-Brown 1933:11-14. Singh et al 1994:81, 157,184.)

Att räkna dem har aldrig varit lätt, och kan inte göras med fullständig säkerhet idag heller, men Radcliff-Brown gjorde i alla fall en uppskattning på att de skulle ha kunnat vara cirka 5500 in alles innan européerna kom till området, det vill säga på 1880-talet. Men han säger att den siffran antagligen är i underkant och att de troligtvis var något fler. Men redan på detta tidiga 1900-tal hade den andamanska befolkningen drastiskt sjunkit i antal och i mitten av 1900-talet uppskattade man deras antal hade sjunkit till hälften. Mässling, syfilis, smittkoppor, kolera med mera - allt gav ödesdigra resultat och han konstaterar dessutom att: ”While the death-rate amongst the friendly Andamanese has been enormously increased, the birth-rate has at the same time fallen to almost nothing.” Och han exemplifierar genom egna iakttagelse: ”In 1907, out of a total of about 500 natives whom I saw at different times, there were not more than a dozen children of less than five years old. A birth is a rare occurrence [...]” (Radcliff-Brown 1933:18) Denna tendens till infertilitet är fortfarande ett problem bland andamaneserna. (Singh et al 1994:159. Radcliff-Brown 1933:18))

Idag är situation desperat. Av den en gång största gruppen av dem alla, Great Andamanese, finns det idag knappt 40 individer. Jarawas uppskattar till cirka 270, onges 70 - 90 och sentineleser allt från 50 till 150 (ingen vet och ingen har någonsin vetat, man kan bara gissa). Det betyder att av en befolkning som av Radcliff-Brown i underkant uppskattades till 5500, återstår idag, om vi har tur cirka 400. Great Andamanese och onge har flyttats av myndigheterna (eller blivit ”rehabilitated” som ASI, Anthropological Survey of India, väljer att kalla det) och lever idag i bosättningar där de tilldelas matransoner och andra varor av typen ris, vetemjöl, olja, socker, tobak, tändstickor med mera. Great Andamanese finns vid Strait Island cirka 60 km nordost från Port Blair och onge vid Dugong Creek och South Bay på Little Andaman. Sentinelserna och jarawas har myndigheterna inte kunnat rå på. Deras historia och aktuella situation återkommer jag till i kapitel 6.(Cooper 2002:1. Singh et al 1994:72-73,157,171.)

Vad säger DNA-undersökningarna?

DNA är inte ett sätt att åldersbestämma eller datera motsvarande C-14 eller liknande utan används för att avgöra släktskapsrelationer och graden av genetisk isolering. Detta kan då indirekt hjälpa till med tidsbestämning genom att man sätter in det i jämförande sammanhang. Exempelvis genom att använda ben från gravar eller, som ett exempel vi snart skall komma till, hår insamlat vid sekelskiftet och sedan jämfört med idag levande människor. Här tittar man på två sorters DNA, nukleär (nDNA) och mitokondrial

(mtDNA). När man pratar om DNA- bevisning, för brottsutredning så väl som mänsklig historia och släktskap et cetera så är det generellt mtDNA man använder sig av då nDNA, även om den är stor, är svårare att finna då det bara finns en i varje cell. När det gäller undersökningar på organiskt material som är mycket gammalt lämpar sig inte nDNA heller så väl då den på grund av sin storlek har en tendens att smulas sönder. Fördelen är att du ärver ditt nDNA från båda föräldrarna och att det är relativt stabilt. MtDNA ärver du endast från morssidan och de är mindre men finns i mycket större antal och är därmed lättare att hitta intakta även i material som i övrigt är i dåligt skick, så som mänskliga kvarlevor av hög ålder har en tendens att vara. Genom mtDNA går det också att hitta grupperingar som indikerar ursprung då vissa variationer är vanligare på vissa kontinenter och inom vissa folkgrupper etc. (Brody 1997:282-283. E. Lindqvist 2004-12-12. www.andaman.org. Hårdh 1993:3)

De DNA-undersökningar som gjorts är främst på de vänligt sinnade Great Andamanese och onge. Sentinelserna är fortfarande bortom allt räckhåll och det dröjde till mitten av 1990-talet innan man kunde samla in några prover från jarawa. Jag har tittat på en handfull olika större undersökningar gjorda på 2000-talet av forskare från Indien, Nya Zeeland, Norge och USA. I dessa undersökningar har de tittat både på nDNA och mtDNA. De har även tittat på variationer av Y kromosomen, vilka även den indikerar i vilken del av världen individen har sitt ursprung.

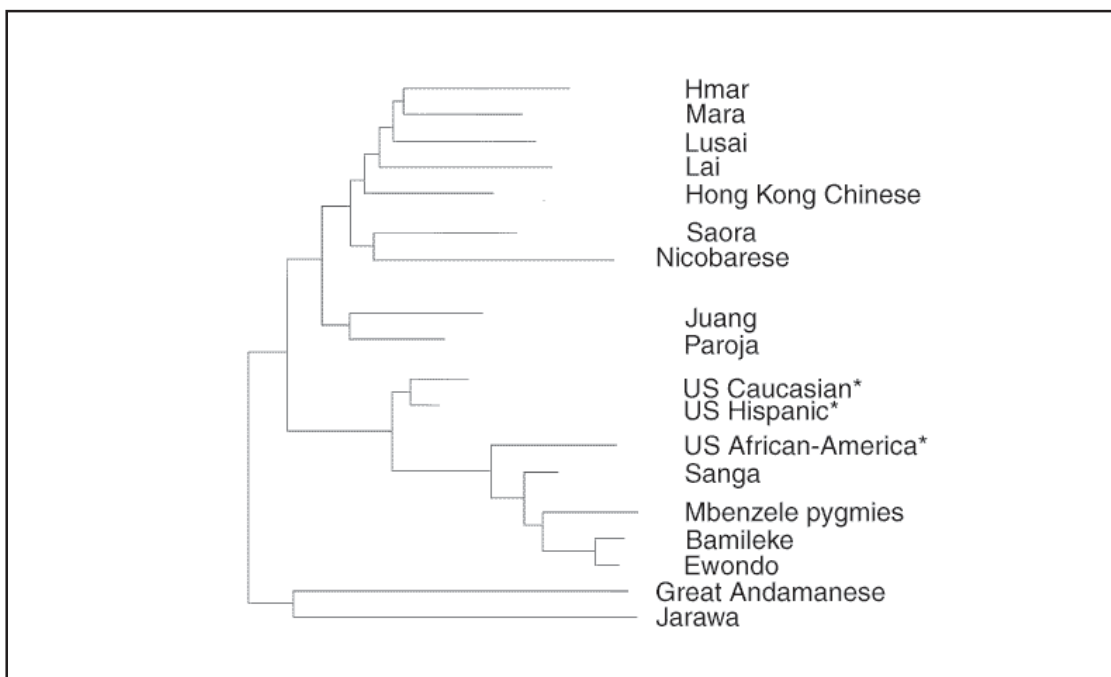
Gemensamt för alla andamaneser är att de är genetisk homogena (det vill säga har brist på genetisk variation) vilket innebär att de lever och har levt i små endogama och isolerade grupper - och inte bara från varandra utan från resten av världen. Man har funnit flera undergrupper och variationer helt unika för dem i världen! (Till exempel subgrupper på Sydostasiatiska haplogrupp M, varianter på asiatiska Hemaglobin och på Y-kromosomen.) De funna unika varianterna som återfinns hos andamaneserna visar på asiatiskt ursprung men de skiljer sig samtidigt från indierna och andra närlevande asiatiska folk. ”Analysis of mtDNA coding sites indicates that these Andamanese fall into a subgroup of M not previously identified in human populations in Africa and Asia; this finding suggest an early split from these populations.” (Hagelberg et al 2003:90) De visar istället att andamaneserna är närmast besläktade med de andra negritos i regionen. ”The presence of Hb E and the major haplotypes seen in the Great Andamanese supports racial relatedness with other surviving Negritos of Southeast Asia.” (Murhekar et al 2001:743) Negritos är alltså sina egna närmsta släktingar och de må se afrikanska ut men är mer asiater än afrikaner. (Singh & Sengupta et al 2004: 326,328. Murhekar et al 2001:739,743. Hagelberg et al 2003:86.)

Detta, menar forskarna, stödjer teorin att negritos är ett folk som en gång var spritt över hela Sydostasien:

”[...] the presence of hitherto unidentified subset of the mtDNA Asian haplogroup M, and of the Asian specific Y chromosome group D, is consistent with the view that the Andamanese are the descendants of [...] peoples who might have been widely dispersed in Asia in the past.” (Hagelberg et al 2003:91) ³

DNA resultaten från hårprover insamlade av Radcliff-Brown mellan 1906 -1908 stämmer helt överens med resultaten från prover insamlade idag, det vill säga proverna är autentiska. Det man kan se är att Great Andamanese idag har blandats med andra asiatiska folkgrupper som bosatt sig på Andamanerna. (Hagelberg et al 2003:90-91) Detta anser jag kan ses som ett bevis på att mitt antagande att även om andamaneser har vetat om omvärlden och individer har rövats bort som slavar eller dödats så har ingen utifrån velat eller kunnat ta sig in deras samhälle förrän efter kolonisationen på 1880-talet.

En grupp forskare tror också att andamaneserna har varit isolerade längre än något annat folk i världen, och i och med de variationer och avvikelser de uppvisar kan man därför placera dem i ett eget genkluster, det vill säga de har en egen unik genetisk identitet. Se detta visualiserat genom deras figur nedan (Phylogenetiskt träd) där man ser att vi alla tillhör en o samma art men att Andamaneserna redan från början separerades och löper därmed parallellt med oss andra. (Kashyap et al 2003)

Källa Kashyap et al 2003

³Som en spännande fotnot angående variationer av haplogroup M kan sagas att “ It is worth noting that the transition [för *Andamanerna specifika, min anm.*] is only present at high frequencies in the Andaman Islands and in one of the major founding lineages of New Guinea and Island Melanesia. Interestingly, the linguist Joseph Greenberg proposed that the Andaman languages belong to the same language phylum, the Indo-Pacific Phylum, as the languages of Tasmania, parts of Papua New Guinea, and the island Melanesia; this finding indicates a possible common origin of the peoples of these regions.” (Hagelberg 2003:90)

Då behöver man inte vara genetiker för att förstå varför andamaneserna har dukat under som de gjort - deras immunförsvar har inte haft en chans att rusta sig för mötet med oss! Det tycker jag även indikerar hur fåfängligt det är att tro att de framgångsrikt ska kunna assimileras och integreras i vår värld. Detta, på egen hand, ser jag som ett argument för att såvida inte andamaneserna själva tar initiativ till kontakt så bör omvärlden låta dem leva ifred.

Uppdelningen mellan Great Andamanese och Little Andaman group, som jag nämner ovan, är även det synligt genetiskt så antingen tittar vi på en enda invandring men som redan från början delat sig och sedan förblivit delad, eller så rör det sig om invandring i två omgångar. Om jag har förstått det rätt så ska Little Andaman group vara den äldre av dem. Här behövs dock mer genetisk forskning, helst över hela Sydostasien, för att kunna klargöra de tidiga strömningarna av negritos och relationen mellan dem. Det ska ha gjorts en jämförande undersökning mellan andamaneser (där Radcliff-Browns insamlade hårstrån också har använts) och de andra kvarvarande negritosgrupperna. Där ska man ha kommit fram till att det ska finnas ett klart släktskap med de afrikanska San/Bushmen. Detta är intressant, dels för att det i så fall stödjer Out of Africa-modellen men också eftersom det finns en del kulturella liknelser mellan dessa folk (se kapitel 4). Men eftersom jag tyvärr inte lyckats få tag på denna artikel i original utan endast sett den refereras hos andra, kan jag tyvärr inte säga mycket mer om detta. (Endicott 2003. Venkateswar 2004:209-210)

Så för att sammanfatta:

“In conclusion, molecular genetic data support the view that the Andamanese belong to an ancient human substratum in Asia, later replaced in most of that continent by Neolithic agriculturalists. Our data agree with linguistic studies that suggest that the Andamanese languages might be the last representatives of pre-Neolithic South-East Asia, perhaps going back to the initial settlement by modern humans, [...]” (Hagelberg et al 2003:91)

Forskningen här går som sagt vidare så sista ordet är säkerligen inte sagt. Jag tror att högsta möjliga visshet endast uppnås genom en kombination av vetenskaper och kanske kommer vi gemensamt att kunna få fram så mycket information att vi kan få en mer exakt datering? Men även om genetiken inte ensam kan ge svar på alla frågor så har vi i alla fall nu sett bevis på andamanesernas unika isolering och därmed också deras unika särställning i världen idag. Därför tror jag, som jag säger i inledningen, att vi genom att studera dem idag kan få en god uppfattning om hur de har levt genom historien. Låt oss därför nu lämna naturvetenskapen och återgå till samhällsvetenskapen och se närmare på andamanesernas sociala struktur.

4 SOCIAL ORGANISATION

"[...] a young couple, Engigegi and his wife, originated from an eiyugey (monitor lizard). The couple planted a few pairs of the seedlings of the tukwe-gelako tree before leaving for hunting in the forest. On their return they found each pair of seedlings had sprouted into a man and a woman. The men and women of opposing pairs intermarried and produced many children, who became the progenitors of the tribe."

Onges skapelsemyt

I slutet av 1800-talet fanns det en generell acceptans att man hos aboriginerna i Australien hade funnit det närmsta primitiva bevarade samhället (med fenomen som matrilineära korskusinsäktenskap et cetera) Radcliff-Brown var en del av denna teori men fick efterhand revidera sin uppfattning. När han arbetade med Melanesien försökte han säga att de där hade variationer av aboriginernas system (Kuper 1988:232-233) men efter sin vistelse på Andamanerna fick han tillslut erkänna att:

"The systems of relationships of savage people are often very difficult to study, even with a thorough mastery of the native language. [...] ...I have had the opportunity of studying in Australia several examples of "classificatory" systems of relationship, and can now say very definitely that such a system presents an extreme contrast to the system of the Andamanese." (Radcliff-Brown 1933:69) Kursivering författarens.

Innan britten kom till ön levde troligtvis alla Negritos organiserat på ungefär samma sätt. Trots att det finns andamaneser som lever på samma sätt idag som de gjorde innan kolonisationen, så har jag valt att skriva detta kapitel i imperfekt eftersom jag uppfattar det som att den absoluta merparten av den information vi har kommer från de grupper som idag lever under reservatsliknande former och är socialt sönderslagna. Hur jarawas och sentinelserna lever antar vi är på samma eller åtminstone liknande sätt som Onges och Great Andamanese men eftersom vi inte vet med vetenskaplig exakthet så har jag alltså valt att skriva i dåtid.

Struktur

Det Radcliff-Brown fann hos andamaneserna var små lokala autonoma grupper med fullt ansvar för sina egna handlingar. Varje lokalgrupp bestod av cirka 40-50 personer uppdelade i kärnfamiljer (det vill säga man, hustru och ogifta barn) som i sig var en autonom enhet med ansvarsfrihet. Några lokalgrupper, normalt cirka tio stycken, från samma område och framförallt med samma språk/dialekt utgjorde tillsammans en löst sammansatt folkgrupp (eller stam om man så vill). Kontakt hade man endast med sina närmaste grannar, oftast fredliga men ibland genom stridigheter över exempelvis angränsande jaktmarker. Man rörde

sig inte över några stora sträckor då folkgrupper som bodde mer än runt tre mil från varandra inte kände till varandras existens. Några institutionaliserade hierarkier eller monarkier mellan kärnfamiljerna eller inom lokal- eller folkgrupperna fanns inte men däremot fanns det en uppdelning mellan kust och inlandslevande grupper. Dessa kunde, men behövde inte, vara samma som lokalgrupperna utan de skar ofta rakt igenom strukturerna så att hälften levde vid kusten och hälften inlands. På aka-bea språket kallas de kustlevande ar-yoto och de inlandslevande erem-taga, ord som kolonialmakterna plockat upp och gjort till vedertagna termer oavsett vilken folkgrupp som avsetts. Aka-bea, en av de tio folkgrupper som idag kallas Great Andamanese, levde i den region Port Blair grundades och de blev därför de första som etablerade kontakter med kolonialmakten och nyttjade ”The Andamanese Homes” - vilket säkert har gjort att mycket av de uttryck som plockats upp kommer just från aka-bea. Genom sin lokalitet var erem-tagas mer specialiserade jägare och ar-yotos mer specialiserade fiskare. Flest fördelar av sin position hade ar-yotos eftersom de normalt hade tillgång till både hav och skog. Alla andamaneser, oavsett var de bott, har livnärt sig på naturen som jägare/samlare. Från havet, floder och bäckar har de till exempel fått fisk, skaldjur och sköldpaddor. I skogen har de jagat de extremt uppskattade och socialt viktiga vildgrisarna samt samlat honung, frukt, rötter, nötter med mera. Orm, råtta, öns kattdjur (Paradoxurus), larver och skalbaggar åts gärna men däremot skulle de aldrig röra fåglar eller ödlor. De jagade med pilbågar och med spjut men snaror verkar inte ha förekommit. Genom burmesiska straffångar kom hunden till öarna på 1800-talet och den blev en mycket uppskattad jaktkamrat för Great Andamanese och onges. Andamanesernas botaniska kunskap var enastående ur alla aspekter och kommenteras av alla författare. Det verkar inte ha funnits något som hade med deras flora eller fauna – saker som fågelmigrationer och väderfenomen inkluderat – som de inte kunnat tyda, kände till eller hade namn på. Hur mycket av denna kunskap som idag lever kvar, förutom hos de isolerade grupperna, är osäkert. Traditionell kunskap hos samhällen utan skriftspråk är dessvärre en mycket skör produkt. (Man 1975[1883]:28. Radcliff-Brown 1933: 10, 22-26, 28, 39. Cipriani 1966:2-5, 37,81)

Små familjer och stor rörlighet

Något annat som Radcliff-Brown reagerade på hos andamaneserna var att giftermålsrestriktionerna var jämförelsevis få och främst rörde incest eller giftermål med nära släktingar, med (som han uppfattade) kusiner som otydliga gränsfall. Var gränsen drogs för nära släkting har faktiskt inte kunnat utrönas ordentligt, men det rådde dock inga tvivel om att andamaneserna själva alltid hade full koll på relationerna, trots avsaknad av vår släkterminologi. Trots att uppdelningen klart var efter kärnfamiljsmönster i byar och i byahus så finns det (vad vi känner till) inga ord i de andamanska språken för varken mor, far, syster eller bror. Man använder motsvarande herr, fru samt yngre och äldre (lite grovt uttryckt). Överlag är det tunt med ord som klassificerar släktskap, framförallt ju längre bort i släktskapet man kommer och det är exempelvis otydligt om det finns ett speciellt ord för kusin (och definitivt ingen ”korskusin”). Ett ord kan ha flera innebörder och kan ibland syfta på släktskap och ibland på ålder och social status i samhället. Ålder gav status, och respekt för de äldre genomsyrade samhället. Troligtvis av den anledningen fanns det även en motvilja mot att en kvinna gifte sig med en yngre man. Men för övrigt var de fria att äkta någon från annan lokal- och även folkgrupp. De äldres formella godkännande av äktenskapet verkar dock inte ha kunnat kringgå. Man var även fri att bosätta sig hos den lokal- eller folkgrupp man hade lust. Sex innan

äktenskapet uppmuntrades knappast men var varken ovanligt eller förbjudet, men som gift förväntades absolut trohet. Att ha sex med någon annans partner likställdes med stöld. Dock vet man att syfilis (och senare hepatit) spreds snabbare än kolonisationen på öarna, så det kan hända att de inte var så strikta på den punkten som deras sedvänjor vill påskina. Promiskuitet var dock inte den enda anledningen till just detta problem, traditionen att amma varandras barn accelererade också överföringen av smitta. På tal om sjukdomsspridning kan nämnas som parentes att eftersom jarawas låg i krig med aka-bea gav det en lägre befolkningstäthet i de södra delarna. Detta medförde att jarawas klarat sig bättre från sjukdomar. Detsamma gällde onges men inte på grund av krig utan på grund av sin relativa isolation på ön Little Andaman. Aka-bea med sin direktkontakt med kolonialmakterna hade dock inte en chans att klara sig undan. Detta är inte minst tydligt idag då det är just jarawa, onges och självklart sentinelserna som är högst i antal, medan det är osäkert om det överhuvudtaget finns någon representant för aka-bea bland de knappt 40 stycken idag levande personer under benämningen Great Andamanese. (Radcliff-Brown 1933: 18-19, 48-73, 82)

Ongefamilj i sitt hus på Little Andaman Källa Cipriani 1966

Seminomader

Det var lokalgrupperna och inte folkgrupperna som hade landrättigheterna och man skulle be om lov innan man jagade på någon annan grupps mark. Man skulle kunna kalla andamaneserna seminomader och inom varje lokalgrupps territorium fanns ett antal etablerade boplatser, somliga mycket gamla, som gruppen regelbundet flyttade mellan. En av dem verkade vara den huvudsakliga boplatserna och där bodde de den största delen av året. Detta gällde främst erem-tagas, de inlands/skogslevande grupperna. Dessa huvudsakliga boplatser var för erem-tagas belägna nära färskvattenskällor och för ar-yoto nära kusten. Det verkade inte finnas några definitiva namn på lokalgrupperna utan ofta benämndes de efter sin huvudsakliga boplatser, kanske efter vad dess färskvattenkälla kallades eller efter namnet på något närbeläget särskilt rikt

fruktträd eller liknande. De regelbundna flyttarna följde delvis årstiderna och det kunde vara att vissa områden var bättre vissa delar av året på grund av klimatet men det kunde också vara att kökkenmöddingarna blivit så fulla och illaluktande att man valde att bo någon annanstans tills avfallet hunnit sjunka undan. Om någon dog på en boplats övergavs alltid denna plats många månader. Bastbollar som också markerade gravar och visade och varnade för närvaro av andar sattes upp för att markera platsen och varna andra från att använda den. Intressant att lägga märke till är att samma typ av bastbollar användes av vissa andamaneser, onge till exempel (se Cipriani-foto i kapitel 5) som kjortel för att dölja kvinnans kön, vilket har föreslagits visa på en uppfattning att kvinnans genitalier med sin reciprocitetsförmåga och menstruation hade samröre med andar. (www.andaman.org 041212. Radcliff-Brown 1933:28 -30)

Som hos så många andra jägare/samlare var det generellt kvinnorna som samlade och männen som jagade, men även om rollerna var uttalade så var de inte cementerade. Under den kallare delen av året då det finns mycket rötter och frukt att samla i skogen, hjälpte även männen till i detta arbete. På samma sätt hjälpte kvinnorna till i jakten när det behövdes. All fångst delades upp och varje familj lagade sedan sin egen mat. Ungkarlarna, vilka bodde tillsammans, lagade sin egen mat vid den allmänna eldstaden. Ogifta kvinnor stannade normalt med sina föräldrar tills de ingick äktenskap. Kvinnorna skapade alla hushållsgeråd samt korgar och nät medan männen tillverkade alla jaktartefakter. (Radcliff-Brown 1933:38-39. www.andaman.org 041212)

Erem-tagas förflyttade sig mindre ofta än ar-yotos troligtvis för att det var besvärligare och mer tidsödande att flytta sig själv och allt sitt bohag till fots genom skogen, och inte som de kustlevande ar-yotos på vattenvägar via kanoter. Erem-tagas höll sig till samma boplats större delen av året, framförallt den regniga tiden, för att sedan vara desto rörligare och använda sig av flera och mycket tillfälliga jaktboplatser under den torrare och svalare perioden. Man passade också på att hälsa på hos sina fränder i andra lokalgrupper då. Denna huvudsakliga boplats behövde inte vara i form av en by utan kunde även bestå av ett stort byahus. Med ett skelett av timmer och med palmlblad ovanpå som hängde ned ändå till marken fick detta byahus en bikupeliknande form, cirka 18 meter i diameter och cirka 8 meter höga. Man kan se detta hus som en sammandragen by där varje (kärn)familj hade sin egen del längs väggarna men med kollektivt mittenparti för matlagning, kökkenmöddingen, sammankomster och festligheter med mera. På Radcliff-Browns tid hade dessa byahus försvunnit överallt utom hos jarawas och onges. Huruvida Sentineleserna har byahus vet man inte. På kusten var egna hus vanligare och kunde se ut som på bilden ovan. Det bodde en familj per hydda, som förvisso ofta var mer av vindskyddstyp än regelrätta hyddor eller hus. Även om det fanns en stor gemensam eld- och matlagningsplats i mitten på boplatserna hade varje hus/hydda också en egen eldstad både för matlagning och för att hålla familjen varm om natten. (Cipriani 1966:51. www.andaman.org 041212. Radcliff-Brown 1933: 30-35)

Reciprocitet och ägande

Den sydafrikanske antropologen Adam Kuper, som jag återkommer till i kapitel 5, säger inget om just Andamanernas folk men diskuterar däremot sydafrikanska San, eller så kallade Bushmen, som på flera

sätt har likheter med andamanska negritos. Både San/Bushmen och negritos har i sin tur mycket gemensamt, globalt sett, med andra jägare/samlare. Så här säger Kuper:

”Many small-scale populations of foragers live rather comfortably, even in apparently unpromising environments. The division between male hunting and female (together with some male) gathering is also very general. Another common feature is the emphasis on sharing. Finally, the social organization is remarkably similar in many hunter-gatherer societies; there are small local communities, a fluid band organization, no fixed leaders, and everywhere men and women form enduring associations in nuclear family units” (Kuper, 1994:73)

Reciprociteten, det konstanta och medvetna gåvoutbytet och vikten av att dessa gåvor faktiskt motsvarar varandra i värde är av allra största vikt - jämvikt och fred inom samhällena kunde vara avhängigt detta! Eller med Kupers ord rörande San ”Exchange is clearly at the heart of their social being, and they recognise this very well.” (Kuper 1994:224) Detta är också väldigt uttalat hos andamaneserna. En annan liknelse är deras motvilja, eller närmast rädsla, för våld och att de alltid försöker lösa uppblussade strider genom förhandlingar eller social utstötning snarare än genom handgripligheter. Att förlora humöret tillhör bland det fulaste man kan göra hos andamaneserna. Även här kommer reciprociteten in - att dela med sig och skänka gåvor har också fungerat som ett sätt att släta över konflikter. Fungerade inte detta kunde man alltid lufta sitt missnöje med någons uppförande genom att använda till exempel nidvisor hellre än direkt konfrontation. Att bli förlöjligad vid sångstunden vid lägerelden fungerade som ett effektivt sätt att få folk att korrigera sitt beteende. (Kuper 1994:221,223-224) ”Their [*San/Bushmen*, *min anm.*] desire to avoid both hostility and rejection leads them to conform in high degree to the unspoken social laws.” (Lorna Marshall citerad i Kuper 1994:221) Alltså en sorts negativ reciprocitet som en väg till tillrättavisning och i förlängningen rättvisa. (Kuper 1994:225) Angående sånger så är det även intressant att lägga märke till att det fanns ett slags upphovsrätt på dem och att endast kompositören fick lov att framföra dem. Om någon annan sjöng dem ansågs det som stöld. Detta pekar på två saker, dels att sången, eller snarare texterna, spelade en viktig social roll i samhället och att andamaneser accepterade både kollektivt och individualistiskt ägande. (Norchi 2000:391)

Man skulle kunna säga att de faktiskt erkände privat ägande i allt utom jaktmarker, vilka alltid var kollektivägda av lokalgruppen. Alla tillverkade artefakter ägdes helt av tillverkaren och ingen fick bruka ett föremål skapat av någon annan utan att be om lov. Detta gällde alla, även makar emellan. De hade också ett slags tingningssystem på de naturliga resurserna som exempelvis ett träd speciellt lämpat för kanottillverkning eller ett mycket rikt fruktträd. Om en individ hade märkt ut eller tingat detta träd rörde ingen i samhället detta utan att fråga om lov, oavsett hur lång tid som gick:

”Thenceforward that tree is regarded as his property, and even if some years should elapse, and he has made no use of it, yet another man would not cut it down, without first asking the owner to give him the tree.” (Radcliff-Brown 1933:41)

Men detta strikta privata ägande kombinerade de med en tillika strikt generositet, manifesterad genom reciprocitet, vilket i realiteten gjorde att i stort sätt alla resurser fördelades jämt inom gruppen. Om någon bad någon om något var det helt enkelt otänkbart att säga nej. Generositet var alltså den allra största dygden hos andamaneserna och man nekade aldrig en tjänst eller förfrågan. Detta reglerades genom att om man bad om mer än man ansågs vara värd eller om man faktiskt vägrade dela med sig, drog man på sig vanära. Presenter utbyttes konstant mellan grupp- och familjemedlemmar. Var det ett utbyte mellan jämlikar var det, som jag nämner ovan, extremt viktigt att värdet på presenterna ansågs lika annars kunde sämjan mellan parterna börja vackla. (Man 1975 [1883]:27. Radcliff-Brown 1933:38-42)

Man skulle kunna se detta mycket utbredda byte av varor och tjänster som en slags byteshandel, såsom vi i väst förstår ordet, inte minst mellan kust- och inlandslevande grupper vilka båda hade områdesspecifika varor att byta med. Den metall som skeppsvrak länsades på, spreds mer eller mindre över hela området via detta kontinuerliga gåvoutbyte. Men samtidigt ska man komma ihåg att varje lokalgrupp faktiskt var självförsörjande och behövde inte för sin fysiska överlevnad något varoutbyte. Därför tycker inte jag att man kan kalla det en riktig byteshandel eftersom det inte handlade om ”tillgång och efterfrågan”. Detta frekventa reciproka utbyte av varor och tjänster ses bäst i ett sociokulturellt ljus. Man gjorde det främst för att upprätta fredliga relationer, sociala kontakter och undvika krig. (Radcliff-Brown 1933:84. Cooper 2002:31)

Respekt efter ålder och egenskaper

Gåvojämligheten gällde dock inte de äldre i samhället, de kunde och skulle alltid ta emot gåvor från de yngre utan att de förväntades återgälda detta. Så även om rötterna kvinnan samlat suveränt tillhörde henne och grisen mannen hade fällt suveränt tillhörde honom förväntades de endast använda så mycket deras familjer behövde och resten skulle sedan ges bort till gruppen i gåvoform. Alltså ett slags åldringsvård och socialt skyddsnät i ett. De som eventuellt drog kortaste strået i detta system var de unga ogifta, framförallt ungarlarna som till och med förväntades ge bort hela jaktbytet till de äldre, vilka i sin tur delade ut de bästa bitarna och lämnade de sämsta till jägaren själv. (Men den ära som återgäldades honom i egenskap av erkänt skicklig jägare vägde säkert upp!) Man kan alltså inte urskilja någon annan form av styre eller lokal hierarki än exempelvis respekten för ålder - vid beslutsbehov eller eventuella meningsskiljaktigheter var det alltid de äldres röster som vägde tyngst.

Men som vi sett ovan renderade även vissa egenskaper respekt och inflytande:

”These qualities are skills in hunting and in warfare, generosity and kindness, and freedom from temper. A man possessing them inevitably acquires a position of influence in the community. His opinion on any subject carries more weight than that of another even older man.” (Radcliff-Brown 1933:45)

Baserat på egenskaper och kunskaper kunde en man åtnjuta en hög social status som kunde sträcka sig långt utanför lokalgruppens gränser. Dock en status som föddes och dog med personen och som aldrig förvandlades till en monarki eller liknande. Någon speciell term för dessa individer verkar inte ha förekommit men de beskrevs tydligen ibland som att de var ”stora”. Att därför kalla dem hövdingar eller liknande är, enligt Radcliff-Brown, felaktigt eftersom det inte rörde sig om ett strukturerat eller organiserat ledarskap och att man mer skall se det i termer av inflytande och inte auktoritet. Män som beskrevs som stora verkade mer som förebilder och de hade inga befogenheter att straffa någon eller tvinga sina gruppmedlemmar till något. Däremot har en typ av hövdingaskap pålagts dem utifrån av kolonialmakterna genom att föreståndarna av Andamanese Homes plockade ut några i deras tycke lämpliga andamaneser och gav dem den indiska ledartiteln raja och satte dem att agera mellanhänder mellan myndigheter och ursprungsfolk. Detta renderade dock ingalunda någon automatisk status i de andamanska samhällena. Då de andamanska språken inte har någon riktig term för hövding eller chef eller liknande lärde de sig använda termen raja och gör det än idag. En tredje maktinstans i de andamanska samhällena var shamanen/medicmannen och möjligtvis även medicinkvinnan. Dessa personer kunde även de refereras till som stora och var personer alla ville hålla sig väl med då de hade kontroll över sjukdomar och andra krafter. Här kunde det säkert handla om lika delar rädsla som genuin respekt. (Radcliff-Brown 1933:42-44,45-48. www.andaman.org 050117)

Brott och straff

Det verkar inte ha funnits något institutionaliserat system för bestraffning och påföljder för brott men det betyder inte att det inte fanns handlande som ansågs oriktigt – att skada eller mörda någon, att stjäla eller förstöra egendom och otrohet med mera sågs inte med blida ögon. Det lämnades dock upp till den förorättade eller drabbade parten och dennes allierade att söka hämnd och upprättelse. För att undvika repressalier såg brottslingen ofta det som säkrast att springa till skogs och gömma sig tills hämndkänslorna lugnat ner sig. Att gömma sig i skogen var också vad icke-inblandade parter gjorde om en uppgörelse eller ett allvarligt bråk verkade ta plats mitt i byn. Människor med hett temperament fruktades av andamaneserna och de kom aldrig att åtnjuta något inflytande i samhället. Men ofta stoppades bråk redan vid sin upprinnelse och här spelar de respekterade individerna en nyckelroll:

”[...] I found that the slightest show of authority would immediately bring such a scene to an end. A man of influence in his village was probably generally equal to the task of keeping order and preventing any serious damage from taking place. It was probably rare for a man so far to give way to his anger as to kill his opponent.” (Radcliff-Brown 1933:49)

Intressant här är att de inflytelserika männen lugnade stridigheter mellan män och de inflytelserika kvinnorna lugnade stridigheter mellan kvinnor, främst var det hustrun till en så kallad stor man som medlade här. Män och kvinnor la sig aldrig i varandras bråk så om en kvinna blev arg på en man bad hon därför sin make eller en manlig släkting att ta hämnd åt henne. Mord inom lokalgrupperna hörde till ovanligheterna men kunde

vara vanligare mellan de olika lokalgrupperna och kunde i förlängningen vara en anledning till de stridigheter, och ibland krig, som från och till pågick mellan grupperna. Dessa krig var aldrig regelrätta slag utan genomfördes i gerillastil med överraskningsraider. Det mest kända och längst pågående kriget var (är?) det mellan jarawa och aka-bea. (Radcliff-Brown 1933:85. Man 1975[1883]: 25, 42-43)

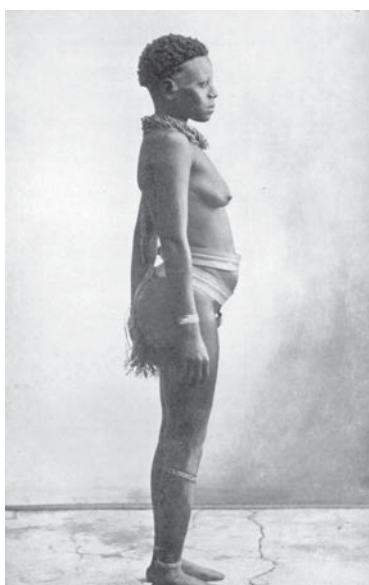
De verkar ha accepterat koloniala bestraffningar för de brott de kunde relatera till, som exempelvis mord. Om en andamanese blev dömd till döden för att bevisligen ha begått mord verkade hans landsmän tycka att det var helt i sin ordning. Troligtvis just för att de hade systemet att den förorättade parten hade rätt att utkräva sin egen hämnd. De har även haft ett kollektivt rättstänkande vilket kan speglas av en episod återgiven i E.H. Mans bok från 1883. En grupp andamaneser, troligtvis aka-bea, hade getts i uppdrag av britterna att fånga in några förrymda straffångar, något som inte var helt ovanligt under Penal Settlements historia. Genom sin lokalkännedom gjorde andamaneserna detta med lätthet men innan de överlämnade fångarna till britterna passade de på att plundra dem in på bara skinnen och även länsa den brittiska båt som ställts till deras förfogande för uppdraget på all löstagbar metall. När britterna anklagade andamaneserna för denna stöld visade de först förvåning, men efter en stunds överläggning återkom de med en kanot och förklarade att de ville kompensera för förstörelsen de åsamkat genom att överlämna denna kanot. En annan intressant iakttagelse som E.H Man redogör för är att man lagt märke till att de fientliga grupperna av andamaneser konstant attackerade kolonistörerna men aldrig fångar som bar kedjor. De måste ha förstått att de individerna rimligtvis inte var frivilliga inkräktare och därmed inte borde straffas. Detta fick även den lustiga följd att snabbtänkta soldater ibland lät sig transporteras iförda kedjor för att undgå attacker. Något annat man upptäckte ingav ett intryck av vänskap var att ha kvinnor med i sitt följe. E. H Man säger så här:

”Experience has taught us that one of the most effective means of inspiring confidence when endeavouring to make acquaintance with these savages, is to show that we are accompanied by women, as they at once infer that whatever may be our intentions, they are at least not hostile” (Man 1975[1883]:xxii)

Även om man inte kan säga att de hade något i våra mått mätt regelrätt eller institutionaliserat vedergällningssystem så som frihetsberövande, böter, dödsstraff eller annan fysisk bestraffning så måste man se att denna utfrysning eller förlust av respekt i realiteten innebar straff av motsvarande dignitet. I en social kontext där alla känner alla och tre mil bort är lika med okänt territorium, är utfrysning ett mycket effektivt straff. Förbrytaren fick i vissa fall även ta på sig skulden för att dra olycka över hela gruppen – att ignorera tabuer (eller rituella förbud, som Radcliff-Brown kallar dem) eller att vägra delta i ceremonier och liknande, ådrog sig övernaturliga straff och ansågs drabba inte bara individen utan hela gruppen. Att eventuellt bli ansvarig för hela folkets olycka var nog något en normal individ aktade sig noga för. . . (Radcliff-Brown 1933:48-51. Man 1975[1883]: 25, 42-43)

Inget hårt samhälle

Men även om hämnd lämnades upp till individen att utkräva och att straff kunde utmätas både kollektivt och individuellt så verkar de andamanska samhällena absolut inte ha varit något hårt samhälle. Tidiga uppteckningar vittnar om att de mindre lyckligt lottade samhällsmedborgarna; svaga, sjuka, fattiga et cetera blev väl omhändertagna, och ibland till och med bättre bemötta i samhället än de mer lyckligt lottade individerna. Även de som var friska men som på något sätt misskött sig – visat aggressivitet eller lathet eller någon av de andra icke uppskattade egenskaperna – fick ändå fortfarande ta del av de andras mat och förnödenheter. Man kunde teoretiskt förlora livet i en hämndaktion men hemlös eller tiggare behövde ingen bli. Denna humanistiska inställning manifesterades kanske allra tydligast i behandlingen av barnen. Alla andamanska samhällen har beskrivits som barnkära och framförallt de små barnen blev mycket omhuldade av alla. De blev självklart tillrättavisade om de gjorde något oönskat, men dock aldrig bestraffade. Barnkärheten verkar vara en av anledningarna till att man ammade varandras barn – glädjen av ett barn skulle delas. Man ammade också länge, i genomsnitt 3-4 år. Som ett slags extrem förlängning av det reciproka utbytet hade man också ett elaborerat adoptionssystem. När barnen var omkring 10 år adopterades de ofta bort till vänner eller familj i andra lokalgrupper. Detta sågs som ett mycket stort privilegium och komplimang och det knöt starka vänskapsband! Samtidigt som man adopterade bort sitt eget barn tog man normalt till sig ett annat, dock inte från samma familj utan från en annan.

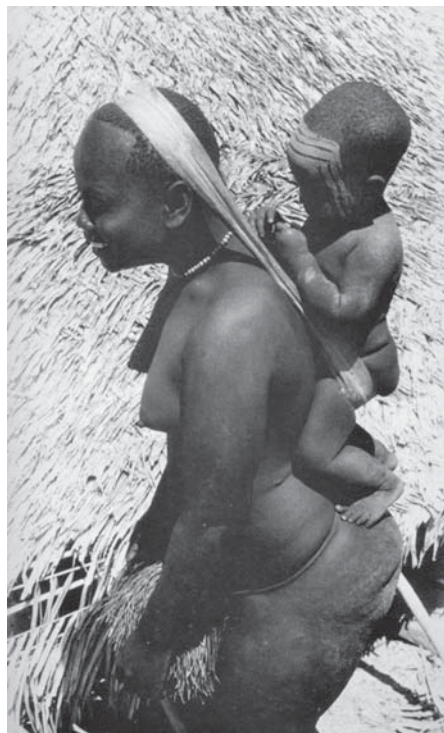
Sekelskiftesbild av Great Andamanese kvinna Källa Radcliff-Brown 1933

Alla barn, egna som adopterade, behandlades lika kärleksfullt och jämlikt. En nära kontakt behölls dock alltid med det biologiska barnet och man hälsade flitigt på varandra under den delen av året som lämpade sig för det. I kontrast till detta kan nämnas att, som ett utslag av andamaneserna xenofobi, att trots barnkärheten såg man inte med positiva ögon på barn som inte var av helt andamansk härkomst. E.H Man återger hur det förekom att andamanska kvinnor blev gravida med exempelvis hinduiska män men han

blev själv vittne till hur alla de barnen dog av våld och/eller misskötsel, inte av mödrarna utan av de andamanska männen. Relationen mellan syskon verkar inte ha skiljt sig från relationen mellan övriga lokalgruppsmedlemmar. De yngre visar respekt för de äldre och de äldre vakar och tar hand om de yngre. Ålder och vad man skulle kunna kalla egenskapsbaserad status verkar ha överordnats släktskap. (Cipriani 1966:64. E.H. Man 1975[1883]:12,25. Radcliff-Brown 1933:51,76-77)

Livets faser

Andamanesens liv delades i tre perioder; barndom (från födsel till puberteten) ungdom (från puberteten till äktenskap) och vuxenliv (från äktenskap till livets slut). Vid barndomens slut och pubertetens intåg fick pojkarna flytta från sina familjer in i ungarshyddan och på allvar förväntades bli sin familj behjälplig genom jakt med mera. Detsamma gällde de unga ogifta kvinnorna. Det kan hända att det någon gång funnits motsvarande ungmöhyddor men vanligast var att de stannade hos sin familj eller togs an av ett gift par tills hon gifte sig. Både pojkar och flickor genomgick initieringsriter innehållande en mängd steg i samband med puberteten. Radcliff-Brown trodde att ritualerna fanns

Ongekvinnor med för negritos typisk steatophygia. Källa Cipriani 1966

hos alla andamaneser och att de var lika i grunden men med variationer mellan grupperna beroende på lokalitet och om de var ar-yoto eller erem-taga. Men man hade, och har, inte information från alla folkgrupper, något Radcliff-Brown själv erkänner. Här som överallt annars med andamaneser, finns det mycket som aldrig nått västerländska ögon och öron. Enligt den italienska antropologen Lidio Cipriani som verkade hos onge på Little Andaman på 1950-talet existerade inga dylika ceremonier överhuvudtaget:

”The complete absence of any form of ritual surrounding birth, the purification of women, initiation etc., or evidence of any such ritual in the past, is striking, [...] such complete absence can only mean that the Andamanese became isolated before the idea of ritual spread to the area.” (Cipriani 1966:151)

Jag kanske är mer benägen att tro att de stora omvälvningar som skett för ongen sedan kolonisationen 1858 fram till Ciprianis tid snarare har lett till en förlust av dylika traditioner, än att de aldrig ska ha förekommit. Jag lämnar dock frågan öppen.

Radcliff-Brown berättar hursomhelst om initieringsriter hos de kustlevande Great Andamanese. Flickorna initierades i och med den första menstruationen och de fick då hålla sig för sig själv i eget boende, men fortfarande kvar i byn och behjälpt av familjen. Flickan förväntades bland annat bada i havet flera timmar dagligen, följa vissa mattabuer och smyckades med speciella löv. Hon gavs också ett nytt tilltalsnamn efter någon av de blommor som blommade vid tiden för hennes första menstruation. Hennes barnnamn verkar sedan aldrig mer användas. För pojkarna var det ingen speciell händelse som markerade starten för initieringen utan hans familj bestämde när de tyckte tiden var inne. Även för pojkar gällde vissa mattabuer och man skar även in mönster på ryggen och bröstet som fick självläka för att skapa vad vi idag skulle kalla ”scaring”. (Intressant är att ”scaring” överhuvudtaget inte verkat existera på Little Andaman utan endast ockramålning.) Även pojkarna kunde få ett nytt namn under initieringen, men till skillnad från flickorna verkade detta namn sedan aldrig användas som tilltalsnamn.

Både män och kvinnor fick mer frihet när de blev vuxen och gifta men de förväntades för alltid hjälpa och lyda sina föräldrar och fosterföräldrar med allt de önskade utan att be om något i gengäld. Det fanns också en del andra elaborerade förhållningsregler, eller tabuer om man så vill, mellan svärföräldrar och måg/svägerska som varade livet ut. (Radcliff-Brown 1933:79-80, 91-93. Cipriani 1966:22)

Animism

Andamanernas värld var full av andar som på olika sätt reglerade vardagen. Dels var det deras egna döda förfäder men även solen, vinden, havet, himlen, träden et cetera var andeväsen. Det handlade inte om andar att tillbedja och hämta hjälp från utan andar var genomgående farliga och att hålla sig väl med dem innebar att hålla sig ifrån dem. Hos ongen skulle man till exempel plocka trädens frukter så att dess ande inte märkte det för att undvika att förarga den. Andarna var oftast osynliga men i de fall man hade en visuell beskrivning var de generellt ljushyade med dragning åt det som uppfattades som groteskt, exempelvis långt skägg och långa ben. Benämningen ande har även använts för de främlingar som genom historien våldgästade deras öar. Radcliff-Brown säger följande angående detta:

”For many centuries the Andaman Islanders have been accustomed to see light-skinned men visit their shores in ships, Europeans, natives from the coasts of India, Burma and Malay, and occasionally Chinese. To these aliens they gave the name of *Lau*. [“*ande*” på *Great Andamanese*. *Min anm.*] apparently regarding them as visitors from the only other world they knew of, the world of spirits.” (Radcliff-Brown 1933:138)

Kursivering författarens

Om andamaneserna uppfattade främlingar (intressant iakttagelse är att alla folk som fysiskt liknade dem själva – negritos från andra länder, pygméer och andra afrikaner, ursprungfolk från New Guinea med flera - har inte, när man visat dem på foto, benämnts som lau, det vill säga andar utan som jarawas, det vill säga främlingar. (Radcliff-Brown 1933:137)) som andar och andar var farliga och skulle undvikas, så har ju även denna uppfattning bidragit till deras xenofobi. Andar ansågs vara roten till all sjukdom och död och de olika föremål och tekniker som användes för att hålla detta ifrån sig var främst eld, pilar, människoben, bivax och röd färg. Sällskap och att hålla sig inne när det var mörkt var ett annat sätt - andarna var farligast på natten och angrep oftare en ensam individ än en grupp. Alla andamaneser har setts (och ses) bära på ben av sina nära släktingar. När kroppens mjukdelar förmultnat grävs benen upp och prepareras. Ibland var det hela skallar, vilka bars på ryggen, men vanligast förekommande verkar käkben ha varit, buret runt halsen eller hängande vid höften. Begravningsplatsen har varierat mellan de olika folkgrupperna men vanligast verkar det ha varit att man antingen lades i kökkenmöddingen, som alltid hade en central plats i byn eller byahuset, alternativt under den döde personens egen sovplats. Ibland nämns även användandet av grottor. (Singh et.al.1994:76,84. Radcliff-Brown 1933:136-141.Cipriani 1966:43-44,150)

Med detta hoppas jag ha gett en viss inblick i hur det kan ha sett ut innan kolonisationen gjorde sitt intåg på Andamanerna och slog sönder det som varit. Varför blev det så – hur kunde västvärlden breda ut sig över världen och utnyttja den hänsynslöst och ha opinionen med sig? Vilka krafter och vilket tänkande ligger bakom detta? Det ska vi nu se lite närmare på.

5

Om illusionen av det primitiva samhället och den industrialiserade världens tillkortakommanden

Illusionen om det primitiva samhället syftar på tänkandet att det skulle finnas en historisk evolutionär tidsaxel att placera in mänskliga samhällen på, inklusive idag existerande sådana. Alltså det tänkandet som exempelvis än idag i negativ bemärkelse rubricerar folkgrupper som andamaneserna som paleolitiska, det vill säga som ”stenåldersmänniskor”. Någon som ägnat sig mycket åt att sudda ut illusionen av det primitiva samhället är den sydafrikanska antropologen Adam Kuper och i ”The invention of primitive society” (1988) har han som sitt mål att: ”...remove the constitution of primitive society from the agenda of anthropology and political theory once and for all” därför att “...the history of the theory of primitive society is the history of an illusion.” (Kuper 1988:8) Han påpekar att oavsett vilken ”-ism” (evolutionism, diffusionism, functionalism, strukturalism... etc) man tillhört genom historien så har samma grundinställning angående det primitiva samhället förhärskat. (Kuper 1988:1) Så här säger Kuper:

”[...] hardly any anthropologist today would accept that this classic account of primitive society can be sustained. On the contrary, the orthodox modern view is that there never was such a thing as “primitive society”. Certainly, no such thing can be reconstructed now. There is nor even a sensible way in which one can specify what a “primitive society” is. The term implies some historical reference. It presumable defines a type of society ancestral to more advanced forms, on the analogy of an evolutionary history of some natural species. But human societies cannot be traced back to a single point of origin, and there is no way of reconstructing prehistoric social forms, classifying them and aligning them in a time series. There are no fossils of social organization.” (Kuper 1988: 7) Citattecken författarens.

Men, han tillägger även att “Even if some very ancient social order could be reconstituted, one could not generalize it.” (Kuper 1988:7) och här i ligger min poäng! Jag vill hävda att vi på Andamanerna snuddar vid “some very ancient social order” men jag har inget intresse av att “generalize it”. Jag vill titta på Andmanernas samhälle för deras egen skull, inte för att dra några globala växlar om civilisationens ursprung. Det är alltså inte min mening att presentera något slags generellt ursamhälle som vi alla stammar från och som vi utvecklats från likt en samhällelig Darwinistisk trappa. Tvärt om håller jag med Kuper, mänskliga samhällen kan inte härledas tillbaka till ”a single point of origin” och andamaneserna är inte ”fossils of social organisation”. Men jag vill framhärda att de idag, både som samhälle och som människor, innehar en unik särställning på grund av sin fysiska isolering och konservativa hållning. Jag tror inte att de representerar vår urhistoria, men jag tror att de representerar sin egen – och det till en grad som kanske saknar motstycke i världen idag. Att inte kunna generalisera ska ju inte omöjliggöra att det finns samhällen mer orörda av globaliseringen än andra. Bara för att diskurserna runt ”primitive societies” egentligen, vilket är Kupers poäng, har handlat om att vi har skapat spegelbilder, eller snarare motpoler, till oss själva och använt dem i våra syften – både för att legalisera kolonisationen eller stödja den ena eller andra ”-ismen” eller politiska strategin et cetera så

ska vi inte döma andra kulturer efter egna felsteg och vägra dem rätten till sin egen historia. (Kuper 1988:7-9)

Stabilitet inte primitivt

Darwins evolution ska inte appliceras på de mänskliga samhällenas utveckling i globalt jämförande syfte. Det kan måhända appliceras på ett specifikt samhälle och just dess utveckling för att göra en historisk skildring av just det samhällets strävan efter fortlevande (och utveckling). Men det är långt ifrån samma sak som att tro att det måste gå från lägre till högre stående eller att man kan hitta ett ursamhälle applicerbart på oss alla. För om ett samhälle lyckas åstadkomma balans och stabilitet, och därmed säkrad överlevnad, i ett historiskt tidigt stadium saknas det ju incitament till vidare förändring. Tvärtom infinner sig troligen drag av konservativ prägel för att bevara sagda stabilitet. Om denna tryggade överlevnad och stabilitet innebär pilbåge och nakenhet – vad spelar det för roll? Att man kan bygga en rymdfärja säger ingenting om att artens fortlevnad är tryggad. Ett samhälle perfekt adapterat till sitt ekosystem och med en teknologi utmärkt sofistikerad för dess ändamål - Varför skulle det vara primitivt eller negativt? Kanske följer människans (kultur)historia inget mönster alls! Framförallt inte från lägre till högre, utan kanske är det bara den ena idén efter den andra? Som slumpmässiga experiment, där vissa samhällen hittar sin plats i ett tidigt stadium och andra i evighet fortsätter ett rastlöst sökande? (Kuper, 1994:16)

Lång isolering trolig

Så, bara för att idén om det orörda Andmanerna krockar med europeiska idéer från förra sekelskiftet och att det inte handlar om att de speglar just vårt ursprung, bör vi inte utesluta att vi ändå kan ha att göra med en mycket gammal, orörd och stabil samhällsstruktur.

Eric Wolf säger så här på ämnet (när han diskuterar så kallade primitiva samhällen i relation till nordamerikanska iroquois):

”The term [*primitive society*, *min anm.*] is misleading if it leads one to think of Iroquois[...]as one’s “contemporary ancestors”, or as people who have not yet aspired to the heights of civilization. It is also analytically problematic, since it refers to a beginning which it does nothing to portray.[...] It is a major argument [...] that most of the societies studied by anthropologists are an outgrowth of the expansion of Europe and not the pristine precipitates of past evolutionary stages.” (Wolf 1982:76,88) Citattecken författarens.

Detta är alldeles sant angående de flesta av jordens ursprungsfolk men intressant att lägga märke till är att andamanesernas interaktion med européerna, och omvärlden överhuvudtaget, har varit mycket begränsad och deras samhälle kan alltså endast i mycket liten skala sägas ha formats av denna kontakt. Med tanke på slavhandeln verkar den största påverkan omvärlden haft på andamaneserna vara att de med ännu mer bestämdhet försökt hålla den ifrån sig! Zarine Cooper, en Indienbaserad arkeolog som har haft möjligheten att genomföra utgrävningar och sammanställa nyare forskningsmaterial, även etnografiskt/antropologiskt, från Andamanerna stödjer teorin om deras isolation under överskådlig tid:

[...] it is evident that the Andamans were not involved in the major commercial traffic of the Indian Ocean. Indeed the islands seem to have been carefully avoided, especially before the sixteenth century, for fear of being attacked by the hostile Islanders.” (Cooper 2002:12)

Inte heller har deras samhälle behövt forma sig av marginalisering och undanträngning från pastoralister eller jordbrukare så som exempelvis San/Bushmen blivit. (Kuper 1994:72-73)

Radcliff-Brown själv trodde på möjligheten att andamaneserna i mycket hög grad levt isolerade och opåverkade:

”In the case of the Andaman islanders it is possible that they have been entirely isolated in their island home, and have not been affected by contact with races, but have been free to develop their own culture in adaptation to their own environment. If a hypothesis to this effect were accepted we should see in the Andamanese the direct descendants, in physical character, in language, and in culture of the original Negrito race.” (Radcliff-Brown 1933:6-7)

Om ovan påstående stämmer så tittar vi i så fall på ett samhälle i stort sett förskonat från stora omvälvningar ändra fram till den Europeiska kolonisationen av öarna på 1850-talet.

Historien och interaktionen...

Negritos kan ha bosatt sig på de Andamanska öarna samtidigt som vi i Europa såg en markant ökning av kulturell aktivitet - rituella begravningar, konst, smycke, användning av nya material, långa förflyttningar, former av handelsutbyte etc. Det vill säga under sista delen av paleolitikum som startade mellan 45 000 – 30 000 år sedan och som i Europa är tiden för mammut, ulliga noshörningar, bison och dessutom homo sapiens sapiens uppdykande. Många har även kopplat denna ökade kulturella aktivitet i Europa med födelsen av ett utvecklat språk. (Det betyder alltså att vi även vad gäller negritos språk kan få en uppfattning om hur de lät för 40 000 år sedan. (Kuper 1994: 82-83. Hårdh 1993: 6-7)

Det tog lång tid för kultur att bli en del av människans historia. De första moderna människorna kan uppskattas till 200 000 – 100 000 år sedan men kulturen kom inte in, som tidigare nämnts, förrän omkring 45 000 år sedan och sedan med ännu större tydlighet ca 25 000 -20 000 år sedan. Men när den kulturella aktiviteten väl tagit fart utvecklade den sig snabbt och målmedvetet – i motsats till den i jämförelse blinda mutationen inom den biologiska evolutionen. Kulturhistoria rör sig inte bara snabbare än sin biologiska dito, den uppvisar även mycket större variation. Det finns till och med de som anser att själva människans natur definieras av adaptation och inläring. Om vi tittar på världen idag inser vi att interaktion och kommunikation mellan människor och samhällen accelererar detta fenomen. (Kuper 1994: 90-92) Kuper uttrycker det effektivt så här:

”In very many ways, we are not what we were. As we become more like each other, we become more different from all who lived before. [...]...in the process we are distancing ourselves with unprecedented rapidity from even our recent ancestors.” (Kuper 1994:101)

Men ovan gäller ett samhälle likt vårt med konstant interaktion. Ett samhälle i högra grad av isolering borde i så fall inte genomgå några så stora förändringar av sociokulturella skäl. Sen kan förvisso naturkrafterna tvinga fram stora förändringar (allt från krig och vulkanutbrott⁴ till inavel...) så jag menar inte att ett samhälle med låg grad av utomkulturell interaktion befinner sig i fullständig status quo. Men däremot borde de kulturella förändringar som faktiskt inträffar gå i en hastighet som i *jämförelse* med våra, nästan står stilla. Jag tror att för att vi ska se så snabba och genomgripande (kulturella) förändringar som vi kan se i väst så måste vi vara så pass många i antal att vi kontinuerligt ”stöts och blöts” mot/med varandra och därigenom får konstant inspiration och feedback. Eller som Kuper säger ”Where great cultural changes have been well documented, they are often the consequence of borrowings, or migration, or conquest.” (Kuper 1994:94) Interaktion accelererar generellt förändringar⁵. Isolering utgår jag ifrån tar ner tempot och låter samhället - på gott och ont - i högre grad följa naturens rytm. Är en isolerad grupp förskonad från naturkatastrofer eller invasion et cetera bör de alltså förbli vad de var på ett helt annat sätt än i en omgivning med konstant interaktion.

Om ursprungsfolk, kolonisation och den industrialiserade världens omätligheten

Bland många makthavare inom den industrialiserade världen – och i fallet Andamanerna innefattar detta i allra högsta grad Indien - finns inställningen att de kulturer som definieras som primitiva stamsamhällen eller liknande bör assimileras och utvecklas snabbt och drastiskt – dels för att det sägs främja civilisationens utveckling dels att det anses bäst för folken själva. Dessutom ses det av de flesta som tingens naturliga ordning och därmed oundvikligt. (Bodley 1990:1) Det som visat sig vara ursprungsfolkens nådastöt i många fall har varit den industrialiserade världens hänsynslösa utnyttjande av naturtillgångarna i jakten på utveckling. Något mycket utmärkande för ursprungsfolk är deras politiska oavhängighet och deras beroende av, eller till och med symbios med, sina lokala ekosystem samt deras relativa jämställdhet inom gruppen/folkgruppen. Det finns alltså fundamentala skillnader mellan den industrialiserade nationalstatens och ursprungsfolkens politiska system.

Den amerikanske antropologen John Bodley använder i sin bok ”Victims of Progress”(1990) termerna ”tribes” och ”tribals” vilka i mitt tycke inte låter sig översättas speciellt väl till svenskan⁶. Allt han säger är dock helt applicerbart på jagande/samlade ursprungsfolk och jag kommer därför att behålla den termen

⁴Vem vet, om inte det där ödesdigra vulkanutbrottet hänt kanske de små människolika homo floresiensis fortfarande funnits kvar på Flores? Intressant nog ligger ju faktiskt denna ö i samma del av världen som Andamanerna.

⁵I dagsläget håller denna intensifierade globala interaktion på att likrikta oss så att efter 200 000 år av diversitet tenderar vi nu tala samma språk, ha en världsekonomi och beundra samma såpastjärnor inklusive dess sensmoral... Intressant faktum är att det idag lever fler människor på jorden än genom hela den mänskliga historien sammantaget! (Räknat fram till år 1900) (Kuper, 1994:96)

även om ”tribals” rent ordagrant i betydelsen ”stamfolk” även kan innefatta exempelvis pastoralister med flera

Så här säger han bland annat angående de fundamentala strukturella skillnaderna mellan ursprungsfolk och stater:

”The struggle between tribes and states has been over conflicting systems of resource management and internal social organization. Tribes represent small-scale, classless societies, with decentralized, communal, long-term resource management strategies, whereas states are class-based societies, with centralized management systems that extract resources for the short-term profit of special interest groups. Understandably, then the political conquest of tribal areas often brings rapid environmental deterioration and may impoverish tribal peoples.” (Bodley 1990: 4)

Om vi nu koncentrerar oss på ursprungsfolk som vilka, liksom negritos, lever som jägare/samlare så ser vi att de har en mycket låg och långsam befolkningstillväxt. Inte så mycket för att de skulle ha hög dödlighet utan snarare genom en medveten socio-ekonomisk och religiös födelsekontroll som ett sätt att inte överutnyttja försörjningsbasen. Vår industrialisering har däremot kortsiktigt möjliggjort en fullständig befolkningsexplosion. Före industrialiseringen var fördubblingstiden för vår befolkning 250 år, under 1960- och 70-talet var den nere på 33 år! Definitionen av hur man utnyttjar ett territorium effektivt skiljer sig på flera punkter fundamentalt mellan jägare/samlare och industrialiserade stater. I den industrialiserade världen kretsar det mesta kring konsumtion och tillväxt vilket baserar sig på ett linjärt tänkande där utveckling per definition är en framåtsträvande rörelse. En term som stagnation är negativt laddad och en term som effektivitet är detsamma som hög avkastning. För ett jägare/samlarsamhälle innebär stagnation snarare stabilitet, och effektivitet handlar om att bevara resurser på ett regenererande sätt vilket pekar mer på ett cykliskt tänkande. Man roterar mellan boplatser och man skördar och distribuerar tillgångar så att det räcker till alla – och inte på maximalkapacitet! (Bodley 1990: 1-3, 6. Sörlin et al. 1992: 352)

Ett kontinuerligt expanderande samhälle, som vårt, har snart växt över sina egna gränser och börjar, förr eller senare, inkräkta på andras:

”Almost overnight the industrialized nations literally ate up their own local resources and outgrew their boundaries. This was dramatically apparent in England, where local resources comfortably supported tribal cultures for thousands of years, but after 100 years of industrial progress the area was unable to meet its basic needs for grain, wood, fibres and hides. Between 1851 and 1900 Europe was forced to export 35 million people because it could no longer support them.” (Bodley 1990: 6-7)

Samtidigt som folk skeppades iväg ökade behovet av råmaterial till den europeiska industrin och i båda fallen fick de nya kolonierna stå till förfogande. Bodley ser vårt oändliga resursbehov som den mest grundläggande anledningen till att vi idag framhärdar i våra försök att assimilera ursprungsfolken “[...],

⁶ ”Tribals” är vanligt förekommande i engelskan och syftar inte längre på social struktur utan har blivit ett politiskt begrepp i betydelsen ”indigenous” och används tex. i FN konventioner.

government programs for the progress of tribal peoples directly or indirectly force culture change, and these programs in turn are linked invariably to the extraction of tribal resources to benefit the national economy.” (Bodley, 1990:7) Nyckeln till ursprungsfolkens överlevnad ligger inte i huruvida de lyckas eller misslyckas med att assimileras i det västerländska levnadssättet utan tvärtom är det som verkligen behövs en förändring hos oss – inte dem! Bodley fortsätter:

”From the strength of this relationship between tribal ”progress” and the exploitation of tribal resources, we might even infer that tribal peoples would not be asked to surrender their resources and independence if industrial societies learned to control their own culture of consumption.” (Bodley 1990:7) Citattecken författarens.

Jag är benägen att hålla med. Evig expansion har blivit en naturlig del av vårt tänkande; ett företag som bara går runt är ett misslyckande – tillväxt och ständigt ökad avkastning har blivit en självklarhet. Vad är väl vi om vi inte ackumulerar välstånd? (Sörlin et.al.1992:352.Wolf 1982:266)

I det här ljuset står det i min mening klart att ursprungsfolk med sina, i västerländska/industrialiserade ögon, oexploaterade naturresurser vilka blivit inkorporerade i en industrialiserad nationalstat aldrig skulle kunna bli lämnade ifred. Och det var också därför Nehrus femstegspolicy (se kapitel 2) med de goda intentionerna inte fungerade i verkligheten, det var helt enkelt oförenligt. Man kunde inte tillgodose ursprungsfolkens behov av orörd natur med industrins och den växande befolkningens behov av råvaror. Det handlade egentligen bara om hur länge, och på vilket sätt, ursprungsfolken kunde stå emot, alternativt hålla sig undan denna expansion.

Om etnocentrism och diskursen om ursprungsfolk

I takt med industrialiseringens utveckling växte även européernas tro på sin egen förträfflighet. Denna etnocentrism, det vill säga tron på sin egen kulturs överlägsenhet, är dock inget unikt för européerna (eller idag den industrialiserade världen) utan verkar vara en allmänmänsklig egenskap och återfinns i alla kulturer. Det som utmärker den europeiska etnocentrismen är bland annat dess aggressiva, i bemärkelsen expansiva, egenskaper. Det var en centralt bärande idé hos de kolonialiserande länderna att deras civilisation var överlägsen alla andras.(Johansson Dahre 2002:3. Bodley 1990:7-8. Lindberg 1998:10)

Den västliga/Europeiska etnocentrismen med dess expansionstänkande hjälpte till att rättfärdiga kolonialismen till att vara en del av en självklar utveckling:

”Arguing for efficiency and survival of the fittest, early colonialists elevated this ”right” to the level of an ethical and legal principle that could be involved to justify the elimination of any cultures that were not taking ”effective” use of their resources. [...] They thought this “selection” process was so natural and “inevitable” that nothing could prevent it.”(Bodley 1990:7-8) Citattecken författarens.

Det kan vara intressant i sammanhanget att påpeka hur motsägelsefullt det är att påstå att ursprungsfolk inte skulle utnyttja sina resurser effektivt när det är västvärlden, eller rättare sagt den industrialiserade världen, som idag ojämförligen gör av med mest resurser av alla. Hur kan man då kalla folk som lyckats leva gott samtidigt som man bevarat ett fungerande ekosystem för ineffektiva? Det samma kan ju sägas om uttrycket primitiv - är det inte mer primitivt att bränna av icke förnyelsebara resurser, till exempel olja, som vi gör, utan egentlig plan för morgondagen - än att leva som jägare/samlare?

Betraktaren i fokus

Poängen här är självklart inte att vi alla ska leva som jägare/samlare⁷ utan jag vill peka på att om vi kallar något primitivt eller ineffektivt så reflekterar det inte nödvändigtvis sakerna tillstånd utan det reflekterar snarare vårt tänkande och våra referensramar. Eller med andra ord – det säger mer om oss och vårt sätt att tänka än om dem! Ursprungsfolk har på så vis gradvis dragits in i västvärldens system efterhand som vi har använt dem som verktyg för att bygga upp våra diskurser. Exempel på sådana diskurser är exempelvis idéerna om ursprungsfolk som en historisk spegelbild av oss själva från vår imaginära evolutionistiska startpunkt, eller kanske ännu mer stereotypiskt, idén om den goda respektive den onde vilden. (Johansson Dahre 2002:15. Lindberg 1998:9,37,39)

Vår typ av etnocentrism, och därmed också vår syn på ursprungsfolk, är därför ett resultat av de diskurser som varit förhärskande:

”The emergence of the concept of indigenous peoples in the 15th century was an interplay of rules, measures of discrimination, repression, legal distinction, religious opinions etc. [...] The discourse on indigenous peoples is a historical product by which an idea of the “other”, “the primitive”, “the noble savage”, etc. emerged from Europe’s growing internal cohesion and its changing relations to non-Europeans.[...] The civilized-primitive discourse influenced enlightenment thinking, and provided the framework of future thinking, speaking and doing with respect to indigenous peoples.” (Darhe 2002:17,21) Citattecken författarens.

Den dominant diskursen styr alltså även vad som är acceptabelt att tycka, tänka och göra! Även om det kan låta harmlöst nog med en teoretisk diskussion, så är det viktigt att komma ihåg att det som för en europé bara är just en teoretisk diskussion, kan bli (och blev) en mycket brutal verklighet för ursprungsfolk som förklarats endast halvmänniskor och därmed lovliga jaktbyten! (JohanssonDahre 2002:16, Lindberg 1998:26)

Som sägs i citaten ovan var, eller är, det makt snarare än fakta som skapar våra sanningar. Den som har makten att föra en dominant diskurs har också makten att forma vår uppfattning om sanningen genom att den gör vissa saker vedertagna. Ett konkret exempel där detta manifesteras tydligt är genom stiftandet av lagar. Den som har makt att skriva dem, lägger samtidigt fram vad som är sant och falskt, rätt och fel.

⁷Om inte för en mångfald andra anledning så för att det är ekologiskt omöjligt - vi är för många för att det ska bära sig. Arkeologer har räknat ut att under gynnsamma omständigheter kan 10-15 personer livnära sig på 100 km², det vill säga 100 - 200 personer i hela Skåne (Hårdh 1993:26)

Genom att använda sig av ”den andre” - det vill säga idén om den primitiva naturmänniskan - som en negation till sig själva, kunde kolonialismens européer göra sig själva till den färdigutvecklade högtstående slutprodukten. Det icke-lokala uppfattades nästan som icke-mänskligt och ju längre bort de var från oss själva, geografiskt, till sätt och utseende et cetera, ju lättare var det att avfärda dem. Var de inte som oss så var de lägre stående och det i sin tur betydde att det var helt i sin (naturliga) ordning att de skulle ge vika för oss. Så när ursprungsfolken efterhand (tvångs-) inkorporerades i nationalstater betydde det också definitivt slutet på deras suveränitet. (Johansson Dahre 2002:16-18,22,26. Lindberg 1998:72,63)

Den gode vilden

Det har också genom historien varit vanligt att om man trots allt accepterat ursprungsfolk som mänskliga, så har man istället separerat dem från oss på samma sätt som man separerar vuxna från barn och gjort dem så att säga till mer oskyldiga ”goda” eller ”ädla” vildar (Lindberg 1998:29). I de andamanska negritos fall har det inte hjälpt att de dels föredragit nakenhet framför kläder och dessutom som fullvuxna sällan överstiger 140 centimeter. Både antropologer och kolonisatörer har tenderat att låta sig fotograferas i tidstypiska patriarkala poser. Se foto av den italienska antropologen Lidio Cipriani tillsammans med två fullvuxna Ongekvinnor från Little Andaman.

Källa Cipriani 1966

Som nämns ovan speglar all forskning av ”den andre” lika mycket, eller mer, vem betraktaren är som den som betraktas. Detta är lika sant när det gäller det primitiva perspektivet av den onde vilden som när det gäller det, som jag nämner ovan, mer romantiserande perspektivet av den gode vilden. Eller som Christer Lindberg säger i sin bok ”Den gode och den onde vilden”(1998) att det blir en ”[...] karaktärisering av människogrupper genom att utifrån sin ideologi antingen beröva människor egenskaper som de inte borde ha, eller tillskriva dem sådana som de förväntas ha” (Lindberg 1998:75) Om vilden är ond behöver inte mänskliga rättigheter respekteras eftersom de inte ses som fullvärdiga människor. En god vilde ser man förvisso som fullvärdiga människor men samtidigt idealiserar man dem och tillskriver dem egenskaper som anses oskyldigt barnsliga eller goda i vårt samhälle och som kanske inte alls rimmar med verkligheten. Den ”gode vilden” tjänstgör i det här sammanhanget ofta som verktyg i civilisationskritik. Även om denna vinkling ytligt sett är mer smickrande (betänk här exempelvis nordamerikanska indianer och det svärmeri

för dem som återfinns inom hippierörelsen, New Age, gröna vågen et cetera) för ett ursprungsfolk så säger det fortfarande mer om oss än om dem. (Lindberg 1998:39,37,67-69)

Förhoppningsvis är det ingen idag som uppfattar ”den andre” som icke-mänsklig eller som barn! Men tankegångarna om den naturliga utvecklingen lever kvar och som en liten avstickare kan nämnas att Sverige inte är något undantag. De flesta svenskar tycker inte det är något konstigt med att samer lyder under svensk lag eller att deras renbeten underställs skogsbrukets behov. Men var kommer den tanken ifrån egentligen - om inte som ett resultat av ovan diskurs på vår egen hemmaplan?

Det finns även en inbyggd dubbelbestraffning i våra synsätt på ursprungsfolken. Å ena sidan ser vi dem som historiska monument, eller snarare relikter eller levande fossil. Andamanska negritos kallas stenåldersfolk i den mesta litteraturen, även ny sådan, precis som så många andra ursprungsfolk – Amazonas indianer till exempel. Och i och med den definitionen har vi gjort dem passé och dömt dem till undergång. Men om de å andra sidan moderniserar sig, om de så att säga iklär sig den västerländska kostymen, blir de i våra ögon icke-autentiska och deras landanspråk och liknande ekar plötsligt ihåligt. Så länge vi bibehåller detta dualistiskt stereotypiska synsätt kan ursprungsfolken, bekvämt nog för oss, aldrig vinna. (Lindberg 1998:16,20,37)

Etnocentrism inte ond per definition

Etnocentrismen behöver inte ses som i sig vara av ondo, men när det handlar om erövrarfolk kan den skrämmande lätt resultera i regelrätt folkmord – sen må det vara via virus, vapen, vetenskapen eller lagen - resultatet blir detsamma. Andamaneserna, vilket vi sett, var väldigt lokalt förankrade och lämnade, vad man vet, aldrig sin folkgrupps eget territorium/jaktmarker och de krig och konflikter som utspelade sig var oftast gränsstrider med närmaste grannen. Det kunde även handla om fejder och hämndaktioner men motståndaren var den samme – de närmast angränsande. Andamanesernas etnocentrism kom till uttryck genom mycket stor skepsis till allt främmade och med ett aggressivt försvar som följd. Hos våra kolonialmakter har etnocentrismen resulterat i att vi tagit oss rätten att erövra och dominera alla som inte är som vi, något som alltså inte verkar ha förekommit hos andamaneserna. Etnocentrismen hos jarawas och sentinelserna har däremot gett dem kraft att stå emot tryck utifrån och har hållit dem övertygade om att deras egen kultur är den bästa för dem. Så även om man inte kan definiera etnocentrismen som ond eller god så kan förvisso följderna av den vara det. Den kan, som i jarawas och sentinelesernas fall, borga för överlevnad. Men, handen på hjärtat, utan den naturliga isoleringen jarawas och sentineleserna haft turen att leva i, hade de troligen ändå inte klarat sig undan så här länge. Ursprungsfolk, ofta få i antal, har sällan mycket att sätta emot en nationalstats vapenmakt, propagandaapparat eller dess virus- och bakterieflora. När västerländska/industrialiserade stater hamnar i krig och konflikt med varandra handlar det oftast om en aggressiv vilja till att förändra den politiska alternativt religiösa strukturen. Men när stater ger sig på ursprungsfolk blir resultatet oftast rent folkmord och utplåning av hela kulturer. (Bodley 1990:22, 45-46. Radcliff-Brown 1933, Mann 1975[1883], Cipriani 1966)

Det är inget unikt med att vi har skapat vår identitet i motsats eller i förhållande till de folk vi mött. Och även om det inte är så charmigt är det inte heller unikt eller märkligt att vi ansett oss själva som bättre - så verkar vara fallet oavsett vilka kulturer det än gäller. Det som gett så tragiska följder är att vi kunnat etablera våra etnocentriska verklighetskonstruktioner som globala sanningar. Vi har helt enkelt haft makten att skriva lagarna och skapa sanningarna. En självupphöjande etnocentrism som ”stannar hemma”, som sentineleserna på sin ö eller jarawas i sin skog, gör ingen skada utom på angripare. Men en självupphöjande etnocentrism som även har expansionshunger, och en krigsapparat att backa upp den med, ger helt andra resultat... När kolonisationen av Andamanerna tog sin början 1858 dokumenterades 13 folkgrupper. Idag är 10 av dem utplånade. De som har tvingats konfronterats med omvärlden har gått under, de som kunnat hålla sig undan har överlevt. Det talar sitt tydliga språk. (Radcliff-Brown 1933:13)

Ointresse ignoreras

Det finns även en annan intressant etnocentrisk egenskap hos västvärlden - definitivt levande i vår nutid - som är värt att nämna och det är ”the [...] view that contact with superior industrial cultures causes tribal peoples to voluntarily reject their own cultures in order to obtain a better life” (Bodley 1990:7) Detta eviga överösande av gåvor till de andamanska folkgrupperna, och i synnerhet de allra mest skeptiska som jarawas och sentineleserna, ser jag som ett exempel på ovan nämnda egenskap. Detta frenetiska framhårdande gränsar till en nästan naiv övertro till vår egen kulturs förträfflighet! För ett mycket talande exempel se kapitel 6, hur det gick till så sent som 1975 när National Geographic ville göra ett reportage om sentineleserna och hur de pressar sina motorbåtar för att köra ifrån de ursinniga sentinelsernas pilar och spjut för att lyckas landsätta sina gåvor av tyg, köksutrustning och annat sentinelserna på alla vis försökte visa att de inte ville ha...

I själva verket har ursprungsfolk i alla tider och på alla kontinenter på flera tydliga sätt markerat sitt ointresse! Bodley lägger fram tre sätt - ignorera, undvika eller utmana - som han anser ursprungsfolk har valt att agera i mötet med den industrialiserade världen. I jarawas och sentinelsernas fall har det väl egentligen handlat om en kombination av alla tre men allra mest har de undvikit och utmanat. I de fall utforskningsexpeditioner och liknande verkligen lyckats finna en boplats har de aldrig bestått av mer än tomma hyddor och rykande lägereldar. (De har med andra ord aldrig lyckats se mer än röken av folken.) Men oftast har expeditionerna aldrig hunnit komma så långt utan har blivit angripna redan vid närmandet – allt beroende på hur jarawa och sentineleserna har uppskattat inkräktarnas styrka. Har en boplats besökts av främlingar upprepade gånger överges platsen för att aldrig mer tas i bruk (Bodley 1990:18. www.andaman.org 041212)

Kulturell tröghet som bevarande faktor

Ett samhälle som i hög grad är adapterat till sin omgivning (tekniskt, socialt, ideologiskt), vilket jag hävdar att andamaneserna är, så innebär det samtidigt att det finns en inbyggd tröghet till förändringar. I ett specialiserat samhälle finns det inget spelrum för kulturellt experimenterande utan att sätta hela systemet i gungning. Motstånd till förändringar, inklusive våld, all sin brutalitet till trots, kan därför ses som stabiliserande därför att det verkar som en isolerande faktor gentemot omvärlden. Som jag säger i stycket ovan så har ju

både jarawas och sentineleserna visat med både våld och ointresse att de vill bli lämnade ifred. Men inget samhälle är självklart konstant (i meningen i totalt fruset tillstånd), och viss förändring sker alltid. Men även förändring kan faktiskt verka i stabilitetens tjänst om fördelarna och följderna av dessa är överskådliga. I vårt samhälle anser jag att vi gör förändringar av slentrian – förändringar för förändringarnas skull - teknik utvecklas för att vi kan, inte nödvändigtvis för att vi behöver den. I stabila samhällen, som exempelvis fungerande jägar/samlarsamhällen, finns en ovilja till att experimentera och en medvetenhet om vilka katastrofala följder det kan bli om det går snett. (Bodley 1990:22-23) Eller enkelt uttryckt, en mycket mer akut medvetenhet om orsak och verkan, - något de flesta av oss sorgligt nog verkar sakna⁸.

Metall som exempel

Den ökänt svåra sjön runt de Andamanska öarna har erbjudit andamaneserna skeppsvrak att utforska och plundra vilket har gett dem tillgång till metall. Dessa skeppsvrak måste ses som en yttre kontakt med omvärlden även om den varken varit särskilt omfattande eller frekvent. Fördelen med ett övergivet skeppsvrak är att det kan man utforska i egen takt och därmed moget kunna överväga vad som är värt att ta till sig. Viktigt att komma ihåg här är att de hela tiden varit oavhängiga denna endast tillfälligtvis tillgängliga metall. En teknologiskt tillräcklig arsenal av ben, trä, sten och snäckor gav dem denna oavhängighet och metall från ett enda skeppsvrak kunde därför räcka under mycket lång tid. Att metallen var en mycket oregelbunden vara, både i tid och geografiskt, visar arkeologiska utgrävningar. I en kökkenmödding (det vill säga en avskrädeshög och arkeologers fyndrikaste platser) på Södra Andamanerna (South Andaman) daterad till en ungefärlig ålder av 2300 år återfinns metall i både övre och undre lager men i en annan kökkenmödding på Mellersta Andamanerna (Middle Andaman) som är ca 1400 år gammal fanns det metall endast i de allra översta lagren. (Cooper 2002:23)

I och med grundandet av The Penal Settlement 1858 tog de flesta Great Andamanese till sig en del ny teknik, vissa förändringar av kanoterna som exempel, men jarawas (sentineleserna har genom sin ö-isolation inte berörts) har däremot stått kallsinniga. De använder inte kanoter alls, de gör flottor som passar deras skogsbäckar och har inte brytt sig om att förändra det. Detta kan förklaras på flera sätt: dels har de sin relativa inlandsisolering och dels har de en inneboende skepsis mot omvärlden då de legat i krig med sina grannar redan innan kolonisationen. Men kanske är det även så att de inte har sett någon användning för dessa nymodigheter och därför inte sett det värt att experimentera. Detta illustrerar i så fall andamanesernas förmåga att i konservationens/stabilitetens namn endast ta till sig ny teknologi som passar deras behov.(Cooper 2002:27) Eller som arkeolog Cooper säger, att en:

”[...] noteworthy feature is the readiness with which certain ideas and innovations can be adopted, while others are eschewed or ignored. The latter category would include inventions that were of no significance in the socio-economic context. The utilitarian value of any object would probably be measured in terms of the prevalent social, religious, and economic concepts of a society. In this regard, can the Andaman Islanders

⁸ Vi går till affären och köper vårt dagliga bröd och tar det för givet - något som inte var våra förfäder förunnat, knappt ens vår föräldrageneration.

be regarded as conservative? [...] Thus society as a whole was characterized by an insular structure which was [...] versatile enough to permit the introduction of certain objects [...].” (Cooper 2002:29)

Jag skulle vilja säga att den teknik som de tog till sig gjordes därför att den dels som Cooper säger fyllde en reell funktion, vilket kanoter inte gjorde i någon större utsträckning för jarawas skogsbaserade liv, men framförallt kunde man se att tekniken/förändringen kunde verka i stabilitetens namn - att den kändes trygg. Låt oss ta vapen som tydligare exempel än kanoter. Sentineleserna använder fortfarande pil och båge även om vi kan sluta oss till att de genom historien faktiskt lärt sig vad skjutvapen är. Det finns uppteckningar som visar på detta åtminstone från 1700-talet och framåt. Jag har inte sett några indicier på att sentineleser eller jarawas försökt tillförskansa sig några moderna vapen, men däremot har de vid varje givet tillfälle länsat skeppsvrak på lös metall och lärt sig sko sina pilspetsar med det. (Cooper 2002:18)

Detta är å ena sidan en modernitetsförändring, men å andra sidan har det stärkt deras förmåga att på sitt eget sätt, det vill säga med pil och båge, driva bort inkräktare från sina territorier. På så sätt har även denna anpassning faktiskt bidragit till att bevara kulturen och stabiliteten i samhället. Man kan alltså tänka sig att för- och nackdelarna med att sko sina pilar med metall har kunnat förutses och därför accepterats - medan man inte kunnat göra det gällande skjutvapen och därför undvikit att ta den risken! Min gissning är att detta konservativa tillvägagångssätt inte bara praktiserats på artefakter som kanoter och vapen, utan tillämpats på alla typer av förändringar de andamanska samhällena konfronterats med - och därmed borgat för deras stabilitet.

Men vad görs då för att skydda de överlevande andamaneserna i allmänhet och jarawas och sentineleser i synnerhet? Jag ska nu avrunda denna uppsats genom att dels berätta historien om just dessa två folk samt återknyta till vad jag påbörjade inledningsvis i min historiska presentation och ge en bild av de handlingsplaner och dokument som tagits fram och som mer eller mindre efterlevs.

6

VAD VET VI OM SENTINELESER OCH JARAWAS?

Sentineleser Källa Cooper 2002

Sentineleserna

North Sentinel Island skyddas inte bara av sina invånare utan kanske ännu mer av dess klimat och läge. Havet i området är oförutsägbart och svårt, för att inte säga skoningslöst, och den cirka 47 km² stora ön har inga naturliga hamnar och omgärdas dessutom av en ring av förrädiskt korallrev. Detta innebär att under merparten av året isoleras ön av naturkrafterna. Något som, även om det låter paradoxalt, i min mening har bidragit till sentinelesernas överlevnad. Vi vet inte hur länge sentinelserna funnits på sin ö men man har observerat att sköldpaddor lärt sig undvika den (de är uppskattad föda för alla andamaneser) så om sköldpaddor lär sig lika långsamt som de rör sig så är det i sig en, om än okalibrerad, indikation på hur länge sentineleserna funnits på ön. Odokumenterade försök till landstigningar, och kanske även lyckade sådana, har säkert förekommit genom historien av tjuvskyttar, pirater, diverse skeppsbrutna sjömän och förrymda fångar med flera, vilka troligen spätt på sentineleserna främlingsfientlighet. På grund av omständigheterna kan dessa besök dock inte ha varit många och det var säkert årtionden emellan dem. Vad vi vet däremot är att om man lyckats komma levande över havet och korallrevet och tagit sig i land på ön, så är det inte lätt att komma levande därifrån! Ihjälslagna rymlingar och skeppsbrutna har setts liggande på öns stränder. Endast om man även fått med sig ett beväpnat följe hade man en chans att klara livhanken, men då å andra sidan kunde man inte räkna med någon fredlig kontakt, om någon kontakt överhuvudtaget då sentineleser, precis som alla andra andamaneser, snabbt försvinner in i skogen om motståndaren verkar övertalig. Den första dokumenterade landstigningen på sentinelesernas ö gjordes 1880 av M.V Portman men då han även lyckats få med sig ett tillräckligt stort beväpnat uppbåd så höll sig sentineleserna undan och Portman såg mest hastigt tömda byar. Med på expeditionen hade Portman tagit några aka-aea som från båtarna försökt ropa till sentinelserna, men de förstod inte varandras språk och fientligheten dem

emellan var uttalad. (Både Great Andamanese och onge är mycket rädda för både sentinelser och jarawa. Vid senare båtresor runt North Sentinel Island på 1970-talet har onges följt med, men scenariot har varit detsamma.) Några sporadiska besök gjordes även senare, men på det stora hela verkar britterna sedan lämnat ön mer eller mindre i fred, det var nog helt enkelt inte värt besväret. Vi vet inte mycket mer om sentineleserna idag än vad vi gjorde 1880 men den slutsats som gjorts är att de närmast måste vara besläktade med Little Andaman group. (Singh et al 1994:184. www.andaman.org 041212. Radcliff-Brown 1933:15)

Indien har däremot inte velat lämna ön ifred och sedan deras övertagande har alla möjliga (polis, marinofficerare, antropologer, politiker och andra ämbetsmän, nyfikna privatpersoner, journalister och till och med en belgisk kung) tillåtits cirkla runt ön och försöka etablera kontakt och lämna gåvor. Sentineleserna har dock varit fullständigt kallsinniga och med våld avvisat alla kontaktförsök. För att ge en bild av hur det hela har sett ut ska jag återge en del av en artikel från 1975 när en journalist för National Geographics räkning begav sig till ön:

”We scanned the dark jungle and its narrow skirt of sand as our launch approached the beach of North Sentinel Island. In the early morning light a Negrito emerged from the jungle with a drawn bow. Others joined him, all of the dark skinned, well built, with bark strips around their biceps and amazingly long arrows tucked in their bark belts.

“We are friends. We come in peace”, our loudspeaker blared.

One of the Negritos stopped forward and shot an arrow. With a loud clang, it glanced off the metal side of our boat. We pulled back and proceeded along the coast, seeking a safer place to land our gifts. But the Negritos rushed along the beach after us, waving bows and arrows, hurling stones and driftwood.

Finally we outdistanced them. Several armed police in our party donned padded jackets, took iron shields, and scrambled into a small dinghy we towed. Rowing ashore, they left a tethered pig, eating utensils, coconuts, bananas, colourful baskets, and lengths of red cloth, then quickly withdrew. The Negritos soon appeared and collected some of the gifts. The red cloth they left lying on the beach. One lifted coconuts and waved them at us. But as we moved closer, another fired his arrow. It hit a motion-picture photographer in the thigh. We pulled it out, a scrap of iron fashioned to a point, lashed with bark to the end of a six-foot cane shaft. The Negrito who had shot it, seeing his arrow hit its mark, laughed, proudly walked toward the shade of a tree, and sat down.” (Singh in National Geographic 1975:66)

Det skulle dröja fram till 1990-talet innan den första, och vad jag förstår enda, ”lyckade” landstigningen, det vill säga med kontakt, genomfördes. ASI (Anthropological Survey of India) - fullständigt ignorerande den enorma smittorisk som föreligger vid fysisk kontakt och utan att ge något egentligt skäl till varför det är så viktigt att etablera kontakt med sentineleserna - berömmar sig själva till framgången på följande sätt:

”While serious efforts at contacting the Sentinelese started in 1967 through joint expeditions in the Seventies of the Anthropological Survey of India and the Andaman Administration in the Eighties, it was only in early 1991 that we succeeded in making friendly contacts with them. During our joint expedition to North Sentinel Island on January 4 and February 22, 1991, the Sentinelese, for the first time, approached our life boat and received a gift of coconuts from our hands, and a few of them also boarded the lifeboat during the February visit. There were men, women and children in these groups. When we stood in the sea near the shore, more gifts were received by them and they even demanded more. A few women even indicated their annoyance at not receiving their adequate share. More such visits are envisaged, after careful and cautious planning, to gradually build up the friendly contacts. It should be further ensured that no harm comes to the Sentinelese in the process. Friendly contacts with the Jarawa (in 1974) and the Sentinelese have been achieved entirely through peaceful means, a landmark in Indian anthropology and Indian administration.” (Singh et al 1994: 187)

1990 fanns det planer på att göra om ön till en kokosnötsplantage – planer som lyckligtvis skrotades. Ovan citat är från 1994 och de skulle få tillfälle att begrunda sina ord. Efter 1997 har expeditionerna till ön mer eller mindre upphört då de andamanska myndigheterna fått fullt upp med att hantera jarawa som med en förvånande beteendeförändring började ta sig in till städer och andra bebyggelser och med våld och hot kräva mer gåvor – något som inte kunde vara något annat än en direkt följd av myndigheternas upprepade ”vänskapsförsök” genom gåvoutdelning till dem. Men resultatet blev knappast vad myndigheterna hade tänkt sig. (Frågan är vad de faktiskt hade tänkt sig – trodde de att jarawas plötsligt skulle förvandlas till ödmjuka skattebetalande arbetare?) Hur som helst så fick detta administrationen att stoppa expeditionerna även till North Sentinel Island. En indisk domstolsorder rörande ATR (Andaman Trunk Road) och ökad internationell uppmärksamhet, framförallt från miljörörelsen, bidrog också till att bromsa den lokala administrationens framfart. Direktören för Tribal Welfare (Andamans & Nicobar Administration) intygar i ett officiellt uttalande framtvingat efter internationella påtryckningar, att de idag har ”no programme or intentions of interfering with the lifestyle and the habitat of the Jarawas and the Sentinels.” Och han säger också att de “recognises their right over the territories they inhabit and their unhindered access to resources therein.” (Tribal Welfare 2004) Det är svårt att veta hur mycket man kan förlita sig på indiska/andamanska myndigheters uttalanden för även om sentinelserna situation kanske har förbättrats så verkar ingenting ha förbättrats för jarawas. Till skillnad från sentinelesernas ö så finns det ekonomiska intressen i jarawas skogsreservat...

Jarawas

I motsats till sentinelserna har jarawa inte hjälp av en ös naturliga beskyddande gränser, men har ändå lyckats hålla omvärlden på avstånd ända sedan de, som man antar, tog sig över från Little Andaman och med vapenmakt installerade sig i skogarna på Great Andaman. De har sedan dess legat i strid med sina grannar - landsmän som koloniserare, en fiende är en fiende för en jarawa. De har regelbundet attackerat kolonin ända sedan dess grundande och ända fram till 1974 hållit sig lika kallsinniga som sentinelserna till

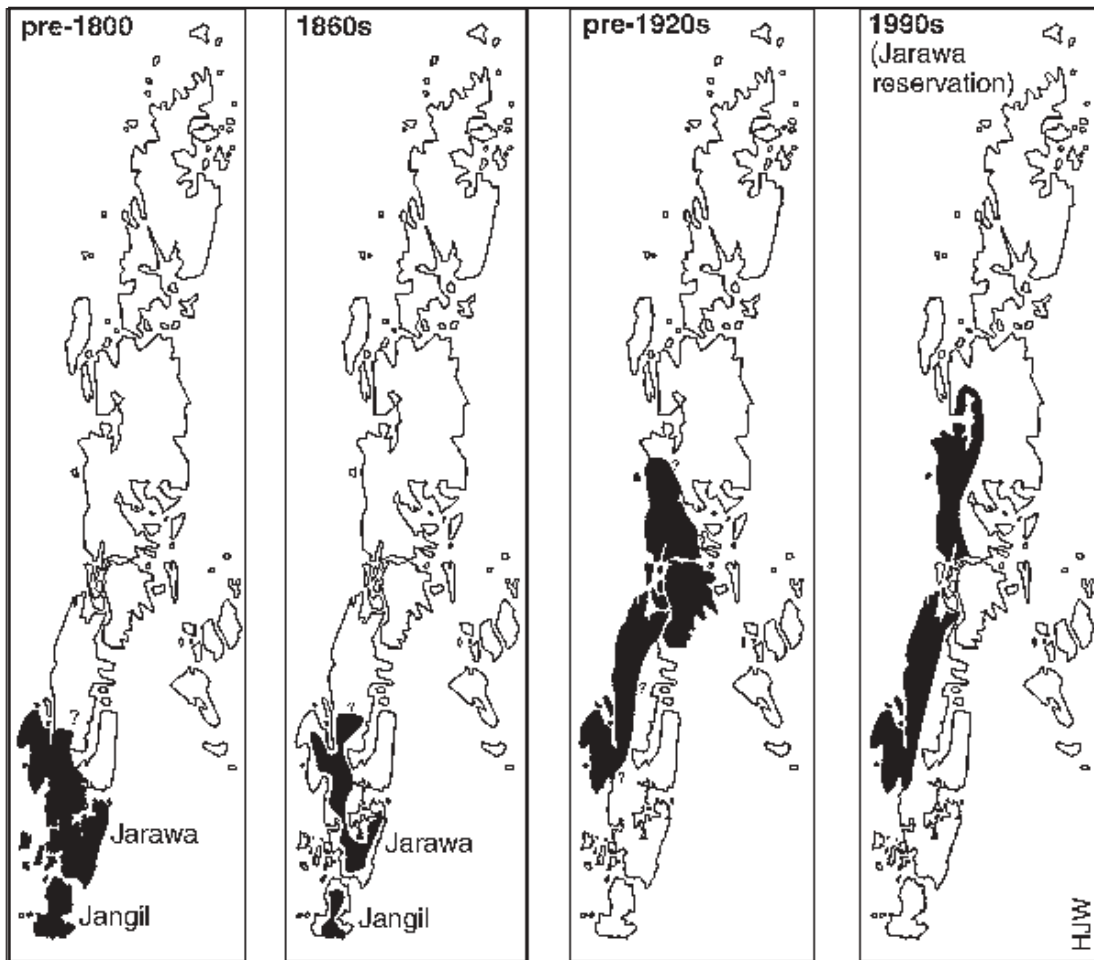
omvärldens erbjudanden. Vi har än idag endast fragment och otydliga bilder av hur de lever och det språk de talar. Men det man har kunnat iaktta överensstämmer mest med onges (och säkerligen då också sentinelserna) De uppges till exempel använda sig av de bikupeformade byhusen som återfunnits på Little Andaman. Kvinnorna bär en bastgördel och männen bröstplattor av bark och de smyckar sig med vit lera. Man har också kunnat iaktta att även jarawa bär mänskliga käkben och andra mindre ben runt halsen eller vid höften. Man tror att de är delade i två divisioner, en nordlig och en sydlig och att de förflyttar sig i små grupper mellan dessa. De uppfattas som monogama och ingår vuxenäktenskap och håller ihop i kärnfamiljer. Trots sin krigiska läggning utåt så har det lagts märke till att de är desto mer mjuka och egalitära sinsemellan. (Precis som har rapporterats om andra andamaneser.) Det patriarkala Indien med sitt kastsystem⁹ står långt från de andamanska samhällena och de indiska betraktarna på ASI rapporterar att:

”Jarawa adults were seen patting their children affectionately [...] Couples walk together, sometimes holding hands, share food from the same plate and can be seen relaxing on each other’s laps. Obviously familial relationships are very affectionate [...] Jarawa women seem to enjoy both respect and freedom. They also fish in shallow waters, with small round hand nets. Jarawa women have been found to move freely with members of the Contact Party [...] they share equal status with the men. Sometimes they even direct the male members.” (Sing et al 1994:83-84)

Även den individuella äganderätten och rättstänkandet som vi har sett hos de andra folkgrupperna kan vi ana oss till återfinns hos jarawa när ASI säger att de inte har kunnat urskilja någon specifik ledare bland dem utan de uppfattar dem som styrda av ett slags kollektiv disciplin. ”Noone touches an item collected by another. There seem to be an inbuilt social control among them” (Singh et al 1994:84)

Trots att jarawa idag lever i ett skogsområde på södra och mellersta Andaman (cirka 765 km² stort, se kartöversikt nedan) som för deras skull gjordes till naturreservat (”Reserved Forest”) 1957 så har myndigheterna ändå varje månad skickat in så kallade ”Contact Parties” (se citatet ovan) och lämnat varor som kokosnötter och ris. Inga negritos, och i synnerhet inte sentineleser och jarawas, har någonsin uppvisat någon som helst under-eller felnäring så dessa matgåvor kan aldrig gå under någon typ humanitär flagg. Däremot Great Andamanese och onges som lever i sina små myndighetsdrivna reservat lider idag av diverse åkommor som i min mening har en klar koppling till, inte bara den fysiska kontakten med kolonialmakten, utan även den nya dieten av ris, vete, socker, mjölkpulver, te, salt och andra kryddor med mera, som tidigare var okänt och därför inte hade någon plats vid andamanesernas måltider men som de idag förses med av myndigheterna. Alkohol, tobak och droger var också tidigare fullständigt okänt. Great Andamanese rapporteras idag lida av anemi, infertilitet, tbc, syfilis, järn- och vitaminbrist et cetera och allmänt ha ett dåligt näringsintag. Jag ser inte detta som en slump. (Venkateswar 2004:112-118. Singh et al 1994: 81-86, 160. www.andaman.org 041212. Radcliff-Brown 1933:15)

⁹ Är det på grund av sitt kastsystem som de sett på andamaneserna som en sådan anomali och att de därför till varje pris måste rätta in dem i leden? Eller är det ett kolonialt arv och alltså utslag av etnocentrism av samma slag som vi sett i Europa? Jag lämnar frågan öppen för någon med mer insyn i indiskt tänkande än jag.

Källa www.andaman.org 041212

Andaman Trunk Road

Reservatet till trots har inte myndigheterna bara skickat in dessa "Contact Parties" de har även, som jag tidigare nämnt, byggt en huvudled rakt igenom skogen. Konstruktionen påbörjades redan 1965 med idén att sammanbinda de olika huvudsakliga bebyggelserna i området för att underlätta för handel och kommers. Redan från början gjordes det klart att en stor del, cirka 129 kilometer, av denna led, skulle gå rakt genom jarawas fredade skog, med medhörande avverkning av träd med mera. Detta gjorde bygget per definition olagligt. Jarawa attackerade genast arbetarna och man fick därför ta in beväpnad polis för beskydd. Mer mark röjdes för att hysa bostäder för arbetare och polis vilka gjorde sig hemmastadda och jagade och högg vet et cetera vilket kränkte och inkräktade på jarawas rättigheter än mer. Indira Gandhi ifrågasatta bygget 1980 på grund av dess sträckning genom för jarawa reserverade områden och även från andra instanser slogs det fast att vattenvägar hade varit det bättre alternativet att förbinda Andamanernas huvudöar. Men förslagen och kritiken ignorerades och trots blodspillan på båda sidor var 1989 den 343 kilometer långa vägen i full användning. Dessutom underhålls och byggs den kontinuerligt på. Society for Andman

and Nicobar Ecology (SANE) tog byggandet av ATR samt nybyggarspridningen runtom, till domstol och den 7 maj 2002 slog Indiens Supreme Court enhälligt fast att vägen skulle stängas och att nybyggnationen, inklusive nybyggarna, skulle bort samt all avverkning av skog inom reserverat område stoppas. De andamanska myndigheterna har dock valt att ignorerar domstolen och även om man symboliskt flyttat på en del nybyggare har man samtidigt (*efter* förkunnad dom) exempelvis låtit resa vänthallar i form av betonghus längs vägen inom reservatet. Underhåll och påbyggnationer fortgår också i samma takt som innan. (IWGIA 2003:328-329. Venkateswar 2004:204. Dhanju 2003)

Vägen har fått barn, ungdomar och kvinnor att komma ut ur skogen och fram till vägen och alla de för jarawa nya fenomen den för med sig. De äldre och de vuxna männen lyser med sin frånvaro, kanske för att de behållit sin skepsis, och säkert i kombination med att deras tid upptas att jakt (och andra traditionella sysslor) för att förse familjerna med förnödenheter. Men några yngre män ses dock till längs vägen och de rör sig ofta med enorm pondus och visar ingen rädsla. Flera skribenter påpekar att de nog analyserat oss snabbare än vi dem. De ställer sig lugnt framför framrusande bussar, inte för att de inte förstår bättre utan för att de vet att bussen kommer att stanna. De kräver sedan resenärerna att få vad de pekar på. Nekas de höjer de sina vapen. De låter sig inte heller fotograferas utan någon slags compensation och de åker med eller hoppar av bussarna som de behagar, oftast i farten. Det brukade vara mat de begärde men på senare tid har de även plockat åt sig kameror och klockor och annat. Inte för att de själva använder dem utan för att de lärt sig byta till sig ännu mer mat med dessa varor. De flesta turister - det anordnas, reservatet till trots, bussresor som kör vägen för att visa upp jarawas – uppfattar situationen som att det handlar om, förvisso farliga, men nakna exotiska fattiga folk som tigger mat längs vägen för att de svälter. Men det beskrivs också hur jarawa aldrig delar dessa ihopsamlade gåvor mellan sig utan man har tvärt om lagt märke till att det snarare ha gått prestige i hur mycket de kan samla på sig. Hade de sett gåvorna som mat som skulle hindra svält hade de, att döma från allt vi vet om de andra andamanska negritos, tveklöst och rättvist delat det mellan sig. Här verkar det snarare som det blivit kvantitativ prestige i jämförelse med hur en jägare stiger i anseende efter hur många vildgrisar han fällt. Detta kan rubba den grundläggande principen om respekten för de äldre och inflytande efter egenskaper. I motsats till de ungas vägtiggeri så är det de fullvuxna männen som är de duktigaste jägarna och deras prestige är då grundat på en erfarenhet och en skicklighet som är relevant för gruppens försörjning. Ju mer tid de unga uppehåller sig vid vägen (många barn känns igen av chaufförerna då de är där dagligen) desto mindre traditionell kunskap tillförskansar de sig, vilket i förlängningen äventyrar deras möjligheter till både fysisk och kulturell överlevnad. Men ett mycket mer akut problem är att sedan vägens öppnande ses fler och fler tidigare friska jarawas hosta och rossla och på andra sätt uppvisa symptom på för dem nya smittor. De som uppehåller sig runt vägen har plockat upp lite hindi (mest slang) och genom dem har man förstått att ett stort antal vuxna jarawas har dukat under i sjukdomar. Utbrott av mässling, tbc och lunginflammation har kunnat konstateras. Kvinnorna plockar med gärna med sig plast, framförallt plastflaskor, i vilka de setts förvara vatten, honung och grisfett. Detta på egen hand innebär en enorm smittorisk då flaskorna inte på något vis rengörs utan används i det skick de återfinns. Eftersom vi inte vetat hur många de varit i historien och vi endast har en

uppskattning nu kan vi inte veta hur många som dött i våra sjukdomar. Men med tanke på hur få av ongen och Great Andamanese som klarat sig så ser det inte ljus ut för jarawas. (Dhunja 2003. www.andaman.org 041212)

”Jarawa incidents”

Det som fått myndigheterna att lugna sig vad gäller sina ”contact parties” till North Sentinel Island är att, som jag nämner ovan, jarawas på 1990-talet börjat inte bara komma ut på vägen och med våld kräva det de vill ha, utan även, både nattetid och dagtid, ge sig in i bebyggelse och göra det samma. Av myndigheterna kallat ”Jarawa incidents”. Detta har på sina ställen lett till att det uppstått mer eller mindre små krig mellan lokalbefolkning och jarawas. Myndigheterna säger sig nu utreda jarawas beteende innan de fortsätter. (Venkateswar 2004:132,204. Dhunja 2003. Singh et al 1994:81--84)

7 POLICY OCH DRAFTS

"Kanarss K. Jindal, the [...] director of tribal welfare, frets that the children 'have sad eyes' and hopes to introduce them to soccer and volleyball."

Madhusree Mukerjee

1966 hölls ett seminarium i Calcutta för att utveckla ett policydokument för Indiens Nordöstra ursprungsfolk så kallade "hill tribes". I dokumentet används ett språk som tydligt visar synen på ursprungsfolk. De benämns "backwards", "wasteful" och i behov av "scientific permanent farming". De ansågs befinna sig i nåt slags stadium av "primitive ignorance" och var "static" och i avsaknad av både kultur och språk. (De ansågs tala en slags grammatikbefriad rotvälska.) Just detta dokument berörde inte Andamanerna men det är intressant i ett vidare perspektiv när det gäller Indiens förhållningssätt. För sorgligt nog verkar inte så mycket ha förändrats sedan 1966. Indiens socialdarwinistiska synsätt har lett till ett slags "wardship principle" Det vill säga ursprungsfolk uppfattas som inkompetenta och barnlika (jämför vad jag säger om uppfattningen om "god vilde" i kapitel 5) och staten tar därför på sig en förmyndarroll likt en förälder gentemot ett barn. Snällt och försiktigt men oåterkalleligt skall de inkorporeras i "vuxenvärlden" det vill säga civilisationen och räddas ur sin egen undermåliga kultur. (Bodley 1990:12,14) Och självklart är det konsumtion som är värdeämätaren:

"According to the wardship principle the state is under a moral obligation to make all tribal peoples share in the benefits of civilization – that is, in health, happiness and prosperity as defined primarily in terms of consumption" (Bodley 1990:14)

Ett exempel på detta utspelade sig på nyligen på Andamanerna. Samtidigt som SANE slogs för att ATR skulle stängas och jarawas lämnas ifred lämnade en lokal jurist in en stämning mot myndigheterna där hon exklamerade att under den indiska konstitutionen hade jarawa samma rätt att få ta del av "the fruits of civilization" som alla andra indier men istället hade de förvägrats detta av de andamanska myndigheterna. Hon krävde därför att jarawas omedelbart skulle bli "provided with all modern amenities and rehabilitated like the Andamanese and the Onge." (Venkateswar 2004:204) Detta pekar inte bara på en akut brist på kunskap och en övertro på lyckan ett konsumtionssamhälle bringar, men även att det inte nödvändigtvis behöver ligga beräkning eller illvilja bakom människors handlande i relation till ursprungsfolk utan att det kan handla om en missriktad välvilja. Men det gör det inte desto mindre destruktivt för ursprungsfolken! Diverse mindre policydokument angående Indiens "tribals" har skapats på olika håll sedan självständigheten 1947, men det har endast funnits en nationellt övergripande och av presidenten skriven policy och det är

Nehrus fempunktspolicy som jag tar upp i slutet av kapitel 2. Men nu, för första gången på 50 år jobbar den indiska regimen på en ny policy för landets ”tribal people” i ett försök att:

”[...] put in place a comprehensive set of principles, objectives and goals in the matter of Tribal Affairs in the Government of India and to give coordinated direction to the efforts of tribal development. [...] The policy seeks to bring Scheduled Tribes into the mainstream of society through multiprolonged approach for their all-round development without disturbing their distinct culture” ” (www.tribal.nic.in 040715)

Det finns 67,8 miljoner människor delat på 698 så kallade ”scheduled tribes” i Indien. Andamaneserna hamnar i en mindre subgrupp: ”Seventy-five of the 698 Scheduled Tribes are identified as Primitive Tribal Groups considering they are more backward than Scheduled Tribes.” Definitionen görs efter att man har övervägt ”the tribes’ primitive traits, distinctive culture, shyness with the public at large, geographical isolation and social and economic backwardness”. (www.tribal.nic.in 040715) Språket är kanske inte fullt så nedlåtande som 1966 men andemeningen är densamma.

De som kategoriseras som ”primitive” skall på flera sätt hjälpas för försöka få dem på nivå med de andra. En del bra saker läggs fram, de ska till exempel ha rätt till sitt land och sitt språk, men de ska också sättas i skolor, få mat utdelad och vägar skall byggas för att bryta isolering et cetera. Visst kan det låta bra ytligt sett men inte om man applicerar det på de andamanska negritos. Dessutom blir vissa delar av detta dokument direkt paradoxalt, beakta till exempel denna formulering: ”To boost PTG’s [*det vill säga Primitive Tribal Groups. Min anm*] social image, their being stigmatized a ’primitive’ shall be halted.” (www.tribal.nic.in)

Med assimilation som övergripande tema och med definitioner med så många negativt laddade ord så spelar det knappast någon roll vad som faktiskt står i utkastet för redan i inledningen visar de att inte mycket hänt vad gäller grundinställningen på de 50 år som gått sedan Nehrus tid. Mottagandet från ursprungsfolkens sida skulle bli under fryspunkten. I juni 2004 samlades ett stort möte kallat ”North Eastern Regional Assembly of Indigenous and Tribal Peoples’ Organisations with Allies” för att sammanställa ett remissvar på regeringens utkast. Det resulterade i ”Position Statement of the North Eastern Regional Assembly of Indigenous and Tribal Peoples’ Organisations with Allies on the Draft National Policy on Tribals”. (The Assam Tribune 040605, The Sentinel 040606)

Först kritiserar de förlegade ordvalen och definitionerna som de församlade ursprungsfolken fann fullständigt oacceptabla, men de allra tyngsta punkterna innefattade två saker. Först och främst policyns huvudmål - assimilation. Detta är något som ursprungsfolk världen över konsekvent och konstant motsatt sig. Här med landsmötets egen formulering:

”The objective of the policy as stated [...] is paternalistic and patronizing in intent as well as language. It has long been accepted that the concept of mainstreaming or assimilation is violative of indigenous and tribal peoples fundamental rights. On this ground alone the policy cannot be accepted.” (Position Statement §5)

Det andra är att även om det finns idéer i policyutkastet som är på rätt väg så kommer det inte att fylla någon som helst funktion om det inte får en status som konstituerande och övergripande de lagar som idag har mycket negativ inverkan på Indiens ursprungsfolk, exempelvis Land Acquisition Act och National Policy on Resettlement, (vilka innebär att folken när som helst kan tvångsförflyttas och få sin mark exproprierad). Mötet lägger därför fram ett annat förslag som skulle fånga upp de goda idéerna i policyutkastet och mycket mer därtill, och det är att Indien, istället för att ta fram ett nytt dokument börja med att erkänna termen ursprungsfolk (indigenous peoples) och med de rättigheter som kommer med det, samt ta till sig och följa de relevanta internationella konventioner som redan finns exempelvis i ILOkonventionen och Barnkonventionen.(Position Statement §3)

Så vitt jag har kunnat utröna har det slutgiltiga dokumentet ännu inte fastslagits, så vad slutresultatet blir och om regeringen lyssnar på ursprungsfolkens röster, återstår att se.

Vad är det som gäller?

Om detta nya policydokument kommer att överordnas ANPAT regulation (se kapitel 2) och eventuellt äventyra de andamanska negritos självständighet (kommer man till exempel försöka sätta deras barn i skolor?) är inte entydigt. Det finns alltså flera lagar, föreskrifter, policydokument och domstolsbeslut i kraft samtidigt och det är svårt att veta vad det egentligen är som gäller. Det jobbas till exempel även just nu på en speciell policy rörande endast jarawas. Mitt intryck är att det inte finns någon som faktiskt riktigt vet. För att få lite hjälp med att reda ut situationen ställde jag frågan till George Weber, presidenten för The Andaman Association och svaret uttrycker självklart hans subjektiva bedömning men bekräftade även mina farhågor:

”Not even the Indian government (split into dozens of quarrelling factions), the Supreme Court, private and public pressure groups and many activists know the answer.

A large part of the increasingly confused situation of the Andamanese Negrito is due to the fact that there are too many policies, proposed policies, ideas to policies, etc etc, on one side, and too many bodies pushing their own policies on the other side, with no one able to push any one of them through in a coherent manner. There is no coherent central authority. The result: whatever group is (briefly) in actual power on the ground can (briefly) do whatever its likes by pushing through policies that it favours. The usual situation is several groups pushing several conflicting policies at once. It does not look good for the survival of the Andamanese Negrito.” (privat korrespondans via email 040719)

Under tiden gör de andamanska myndigheterna som de själva finner bäst. . .

8 SLUTDISKUSSION

“Åh vilket uselt och avskyvärt ting människan är om hon inte höjer sig över mänskligheten.”

Seneca

“There is no simple, natural, universal, primal constitution of human society, no single motive for sociality” säger Kuper i “The chosen primate” (1994) men i samma andetag vågar han ändå sig på att i generella termer ge en beskrivning av hur den tidiga människans samhälle kan ha sett ut:

“The most ancient society were perhaps not much more, or less, individualistic than our own. They seem to have been open, transient, fragile associations. Yet they may well have constituted powerful moral communities, shaping individual goals, constraining choices, imbuing actions with peculiar meanings. The best guess is that early society, like all those we know today, had somehow to accommodate the divergent pressures generated by common interests and individual goals, communal institutions and entrepreneurial strategies. [...] The family was probably the universal basis of domestic organisation, and the principle of reciprocity always had a greater or lesser role in regulating relationships... [...] A great many mechanisms have been developed that persuade individuals, generally speaking, to behave as good citizens.” (Kuper 1994: 228-229)

Men, understryker han, att vi någonsin ska kunna verifiera något slag av ursprunglig form av medborgarskap genom empirisk forskning, är mycket osannolikt. (Kuper, 1994:229)

Om detta är sant – vi accepterar att det idag inte finns några rester av orörda uråldriga samhällsstrukturer – hur ska vi då ställa oss till jarawas i allmänhet och till sentineleserna i synnerhet? Det Kuper beskriver ovan är i högsta grad applicerbart på dem (så långt som vi känner till dem) och om vi därtill lägger arkeologiska-, lingvistiska och framförallt DNAresultat – vad ska vi dra för slutsats? Ska vi låta det bero och låta sentineleserna leva i fred eller ska vi bejaka vår vetenskapliga nyfikenhet och anstränga oss för att tränga igenom deras skal och penetrera deras liv? Vi som inte längre drivs av erövrarandan från de svunna seklerna gör kanske precis samma skada genom att till varje pris bejaka vår nyfikenhet och aldrig kunna lämna något outforskat.

”Can the world be made safe for ethnic and cultural diversity, local autonomy, and social equality?” Frågar sig Bodley (1990:207). Det är frågan men självklart önskar kunna svara ja på, även om det kan se mörkt ut många gånger när man gör en global översyn. Jag skulle önska att antropologin som disciplin kunde spela en större roll i den kampen. Men det förutsätter att vi inte bara vågar ta (politisk) ställning utan även ibland bita ihop och låta vår nyfikenhet stryka på foten och lämna vissa områden ifred!

Ända sedan 1970-talet har det pågått diskussioner inom FN om att skapa naturreservat, så kallade "Anthropological reserves" eller "Natural biotic areas" (Bodley, 190:199) där ursprungsfolk ska ingå som en naturlig del. Hur zoolikt detta än kan uppfattas ytligt betraktat, kan det ändå vara det enda sättet varpå de kvarvarande uppskattningsvis 400 andamaneserna ska kunna ha en chans att hävda sig mot de nu 400 000 indierna på öarna - och mot resten av den påträngande världen med för den delen. De har ju själva med all tänkbar tydlighet visat att de vill bli lämnade ifred.

Det är inte lätt att känna någon säkerhet i frågor som dessa. Det enda vi kan sluta oss till anser jag, är att om vi ingenting gör alls utan låter exploateringen av deras områden fortgå, så är de med säkerhet förlorade.

EFTERORD

På juldagen 2004 vaknade vi till den fullständigt ofattbara nyheten att en stor flodvåg hade svept in över Sydostasien och tagit allt liv med sig. Jag insåg snabbt att Andamanerna och framförallt Nikobarerna måste ha drabbats mycket hårt och jag kunde inte annat än överväga tanken att sanden slutligen runnit ut i de andamanska negritos timglas. Men samtidigt kunde jag genom min kunskap om ursprungsfolk, känna att om någon visste hur ett naturfenomen av det här slaget skulle hanteras så borde det vara negritos. Och det visade sig att jag hade rätt. Oerhört många människor bosatta på Andamanerna fick sätta livet till i denna naturkatastrof men så vitt man vet finns det inte en enda negrito bland dem. De äldre tog med sig alla till högre höjder så fort vattnet sjönk, de visste att när ”havet drog sig undan återkom det som en knytnäve”. Även de helt isolerade sentinelserna på North Sentinel Island har klarat sig. Myndigheterna har cirklat över ön med helikopter och sett invånarna kasta sina spjut och pilar upp mot dem. Största problemet för sentineleserna är att deras ö befinner sig på den kontinentalplatta som rest sig ur havet och de grunda rika fiskevatten som legat runt ön nu endast är ett sten(korall)landskap. Jarawas lever djupt i skogarna och höll sig på dess högsta punkter tills det var över. Onge och Great Andamanese som lever i myndighetsdrivna reservat lämnade sina hem när vattnet sjönk och begav sig till högre höjder och klarade sig oskadda.

Det största hotet mot andamaneserna är inte naturfenomen som denna flodvåg, det är omvärldens handlande efteråt! Avverkningskyddet i jarawas skogsreservat har till exempel hävts för återbyggnad av bebyggelse och både media och ”hjälporganisationer” har trängt in i områden där det normalt krävs speciellt tillstånd eller som är helt fredade. Man kan ana att det finns element som utnyttjar situationen för att komma åt områden som annars skulle vara stängda. Antropologer och lokala miljöorganisationer försöker komma ut med budskapet att öns ursprungsfolk faktiskt inte behöver hjälp - Får de bara ha sina landområden i fred så klarar de sig utmärkt!

KÄLLOR OCH LITTERATUR

Litteratur

BELLWOOD Peter (1985) "Prehistory of the Indo-Malaysian Archipelago"
Academic Press, The Australian National University, Sydney, Australia.

BODLEY John H. (1990) "Victims of progress"
Third edition. Washington State University, California, US.

BRODY David Eliot & BRODY Arnold R. (1997) "Upptäckterna som förändrade världen och människorna bakom dem"
Wahlström & Widstrand, Stockholm, SE.

CIPRIANI Lidio (1966) "The Andaman Islanders"
Ed. and transl. D. Taylor Cox. Weidenfeld and Nicolson Ltd. London, UK.

COOPER Zarine (2002) "Archaeology and history. Early settlements in Andaman Islands."
Oxford University Press, India.

HÅRDH Birgitta (1993) "Grunddragen i Nordens förhistoria" Report series No. 47.
Institute of Archeology. Lunds Universitet.

IWGIA (2003) "The Indigenous World 2002 – 2003"
International Workgroup for Indigenous Affairs. Köpenhamn, DK.

JOHANSSON DAHRE Ulf (2002) "The international discourse on indigenous peoples. A compilation of legal and political documents."
Sociologiska institutionen, Lunds Universitet.

KUPER Adam (1994) "The chosen primate. Human nature and cultural diversity."
Harvard University Press, Massachusetts, US.

LINDBERG Christer (1998) "Den gode och den onde vilden."

Arkiv förlag, Lund.

MAN Edward Horace (1883) "The original inhabitants of the Andaman Islands."

Reprinted 1975 by K.M. Mittal Sanskaran Prakashak. Dehli, India.

RADCLIFF-BROWN Arthur Reginald (1933) "The Andaman Islanders"

Cambridge University Press. London, UK.

SINGH JIT Samrit (2003) "In the Sea of Influence – A World System Perspective of the Nicobar Islands" Human Ecology Division, Lund University, SE.

SINGH K.S et. al (1994) "Andaman and Nicobar Islands"

People of India, National Series Volume XII. Anthropological Survey of India. Madras, India.

SÖRLIN Sverker (1992) "Humanekologi. Naturens Resurser och människans försörjning"

Carlsson bokförlag. Srockholm, SE.

TOMAS David (1996) "Transcultural space and transcultural beings"

Westview Press Inc. Colorado, US.

VENKATESWAR Sita (2004) "Development and Ethnocide. Colonial practices in the Andaman Islands."

IWGIA Document No. 111. Copenhagen, Dk.

WOLF Eric R. (1982) "Europe and the people without history"

University of California Press. Berkeley, US.

Tryckta källor / Källor publicerade på Internet

TRIBAL WELFARE (2004) of Andaman & Nicobar Administration

Press release på www.andaman.nic.in 2004-06-09

BURENHULT Niklas (1996) "Deep linguistic prehistory with particular reference to Andamanese." Working Papers 45 (1996), 5-24. Department of Linguistics, Lund University, SE.

COUPÉ, C. and HOMBERT J-M.(2001) "From Africa to Australia: Elements for an early coastal route"

Journal of Human Evolution, August 2001.

DHANJU Richa (2003) "History of the Andaman Trunk Road"
SANE Newsletter April/May 2003, www.andaman.org 2005-02-10

ENDICOTT P., THOMAS M., GILBERT P., CH.STRINGER C., LALUEZA-FOX E., WILLERSLEV E., HANSEN A.J., COOPER A. (2003) "The Genetic origins of the Andaman Islanders"
American Journal of Human Genetics, no. 72(1), January 2003, report no. 178.
FN Press release (1998) "Fiftieth Anniversary Universal Declaration of Human Rights 1948 – 1998"
United Nations Department of Public Information.

HAGELBERG E., THANGARAJ K., SINGH L., REDDY A.G, RAOR., SEHGAL S.C., UNDERHILL P.A., PIERSON M., FRAME I.G (2003) "Genetic Affinities of the Andaman islanders, a Vanishing Human Population"
Current Biology, Vol. 13, pp. 86-93, January 21, 2003.

IWGIA (1994) "Strategy paper" International Workgroup for Indigenous Affairs. Köpenhamn, DK.

JUSTIN Anstice (2000) "Who are the Jarawa"
Original paper published on www.andaman.org 2002-09-15.

KAHYAP V.K., SITALAXIMI T., SARKAR B.N., TRIVEDI R. (2003) "Molecular Relatedness of the Aboriginal Groups of Andaman and Nicobar islands with Similar Ethnic populations."
Central Forensic Science laboratory, Calcutta, India / Anthropological Survey of India, Calcutta, India. Original paper published on www.andaman.org 2004-06-19

MURHEKAR K.M., MURHEKAR M.V, MUKHERJEE M.B, GORAKSHAKAR A.C., SURVE R., WADIA M., PHANASGAONKAR S., SHRIDEVI S., COLAH ROSHAN B., MAHANTY D. (2001) "Red Cell Genetic Abnormalities, B-Globin Gene Haplotypes and APOB Polymorphism in the Great Andamanese, A Primitive Negrito Tribe of Andaman and Nicobar Islands, India."
Human Biology, October 2001, v.73 no. 5, pp.739 – 744.

NORCHI H. Charles (2000) "Indigenous knowledge as intellectual property"
Policy Science #33/2000, 387-398.

POSITION STATEMENT of the North Eastern Regional Assembly of Indigenous and Tribal Peoples' Organisations with Allies on the Draft National Policy on Tribals. (2004)
Publicerat på www.iwgia.org 2004-06-04

RHAMANN R. & MACEDAM.N (1962) “Notes on the Negritos of Antique, Island of Panay, Philippines”
Anthropos – International Review of Ethnology and Linguistics. Volume 57, 1962, 626 – 643.

SINGH Raghbir “The last of the Andaman Islanders: arrows speak louder than words”
National Geographic Magazine. July 1975: 66-91.

SINGH S., SENGUPTA S., MURHEKAR K.M., SEHGAL S.C., MAJUMBER P.P.(2004)
“Single nucleotide polymorphism in two genes among the Jarawa, a primitive tribe of the Andaman and
Nicobar Islands”
Current Science, Volume 86, Nr 2, 25 January 2004.

STEWART Frances (1982) “The Andaman islands”
History Today, Volume 32/February 1982, 43-46.

THE ASSAM TRIBUNE (2004) “Tribals of NE reject national policy” 040605

THE SENTINEL (2004) “Tribal bodies’ concern over Govt draft policy” 040606

www.andaman.org 2004-12-12, 2005-02-15

Muntliga / övriga källor

Intervju med Eva Lindqvist, forskare molucelar science, Astra Zeneca 2004-12-12

Dialog / intervju med George Weber, president of The Andaman Association 2004-07-12, 2004-07-13
och 2004-07-18.